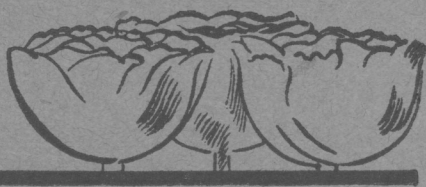

1936 год

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ГОДИНА XXVIII
КНИЖКА 1

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ СТЕФАНЪ ПОПОВЪ, Гурко, 51
София. Редакция и админ. — Цар. Иоанна, 28.
Само на този адресъ да се изпращатъ всички
материали, съобщения, суми и реклами.

АБОНАМЕНТЪ годишно (10 книжки) 100
лева — за чужбина 120 лева. Членоветъ на
Съюза получаватъ списанието безплатно.
Телефонъ 75-89, Пощ. чекова с-ка № 672

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenvereins. Schriftleitung: Tzaritza Joanna, 28, Sofia, Tel. 75-89

Година XXVIII

Януарий 1936

Книжка 1

ПО СЛУЧАЙ ПРОМЪНАТА

Съ настоящата книжка първа списанието „Български туристъ“ навлиза въ своята **двадесетъ и осма годишнина**.

Не е големината на последната цифра, която тръбва да подчертае идейната и обществена стойностъ на единъ пътъ, извървянъ съ твърде голъми усилия. „Български туристъ“ гледа назадъ съ достоинство върху една **изпитана традиция и добре изпълнена задача**: да бжде върния изразителъ на възвишения стремежъ къмъ природата и планинитъ на България, съ когото отъ няколко десетилѣтия живѣятъ известнъ кръгъ хора, образувачи Българския Туристически Съюзъ.

Съ духовното и идейно израстване на българския туризъмъ двата негови — нагледъ прости — елементи: човѣкътъ и планината влизатъ въ все по-сложно взаимоотношение, което е и вътрешното съдържание на вънния походъ къмъ планинитъ. Съ това задачата на списанието — да бжде върния и въздушевенъ изразителъ на духовнитъ преживѣвания, които съпътствуватъ живота въ планината — се все повече усложнява и задълбочава. Успоредно съ това, обаче — за добра честъ на българскитъ туристически срѣди —

растатъ и силитъ, които се наематъ да се справятъ съ така очертаната задача.

И сега, когато списанието претендира въ новитъ си форми да търси ново разрешение на поставенитъ проблеми, неговото ново ръководство се счита задължено да отбележи подчертано:

1. **Неразривната си връзка съ миналото на списанието** въ духа на една оформена и призната традиция и съ това да изрази признателността си къмъ досегашното ръководство на списанието и

2. **Твърдата си решителностъ да очертава истинския образъ на българския туристъ и планинаръ** и върната картина на неговитъ преживѣвания и обществено-организационни прояви, въ името на което призовава всички съюзни членове, съидейници и съпътници отъ днитъ въ планинитъ да бждатъ негови върни сътрудници. Обвзети отъ общата амбиция да създадемъ заедно едно изискано туристическо списание и у насъ и да се изравнимъ и въ това отношение съ по-напредналата планинарска култура на другитъ.

Редакцията

СЪДЪРЖАНИЕ:

Божидаръ Стоичковъ — По хребетитъ на Рила; Бориславъ Йордановъ — Три четирихилядници; Г. Савовъ — Нова година въ Планината; К. Г. Вишневски — Легендата за Издремецъ; С. Л. Т. — Побѣдата надъ Гранъ Жорасъ; Павелъ Делирадевъ — Къмъ планинитъ; Д-ръ Любенъ Телчаровъ — Медицина и планинарство; Стефанъ Поповъ — Оскаръ Ерихъ Майеръ; Проф. д-ръ Ст. Петковъ — Изъ Съюза за защита на родната природа.

ЗА ЗИМНИЯ ТУРИЗЪМЪ

Всички си спомнят, каква борба се водеше, за да се наложат скитѣ, като сръдство за завладяване на планината зимно време и като единъ хубавъ спортъ. Отначало нѣкои смѣтаха скиорството за луксъ, достъпенъ само за богатитѣ, защото едни ски тогава струваха доста скъпо; други смѣтаха, че ски-спорта и зимния туризъмъ сѣ опасни; а трети — отрицателитѣ на всичко хубаво — посрещнаха развитието на скиорството въ всичкитѣ му прояви съ насмѣшка. Днесъ скиорството се практикува масово. Но ето че изъ невидѣлица се дойде — неизвестно по какви съображения, но известно по чии внушения — до акцизъ върху скитѣ!

Този данѣкъ преди всичко ще нанесе ударъ на зимния туризъмъ, така много развитъ презъ последнитѣ години. Голѣми спънки ще срещне и ски-спорта, за преуспѣването на който се харчатъ маса сръдства и се полагатъ голѣми усилия. Но по-важно въ случая е друго: ще се попрѣчи на планинското население да се приобщи къмъ едно полезно сръдство за завладяване на планината зимно време, а войникътъ-скиоръ, който е отъ голѣмо значение за националната отбрана въ нашитѣ планински терени, следъ

излизане отъ казармата не ще има възможность да си служи съ скитѣ и да поддържа своя постояненъ тренингъ.

Акцизътъ върху скитѣ е неоправданъ и отъ гледище на народното здраве. Колко много мастило се излѣ отъ лѣкари, хигиенисти и др., че излетитѣ презъ зимата укрепватъ здравето на човѣка. Ударъ ще бѣде нанесенъ и на новозараждащата се ски-индустрия, която е чистородна. Изтъкна се и друго важно съображение противъ този акцизъ: той ще даде по-малко приходи на държавата, отколкото ще се паднатъ за специалния или помощния персоналъ по събирането на акциза върху скитѣ.

Ако наложениятъ акцизъ отъ 10 лв. златни, който е по-голѣмъ отъ стойността на едни обикновени ски, не се отмѣни, занаяпредъ нито зимниятъ туризъмъ, нито ски-спорта нѣма да бѣдатъ практикувани масово, а ще станатъ монополъ и на отдѣлни организации, както се иска. Данѣкътъ върху скитѣ трѣбва да се отмѣни за цѣлото българско население. Идеинитѣ организации, каквито сѣ Б. Т. С., Ю. Т. С., Б. С. С. и др. не трѣбва да се ограждатъ съ привилегии, каквито се даватъ на професионалнитѣ организации. Защото, ако липсва идей-

БЪЛГАРСКА ТУРИСТ. КООПЕРАЦИЯ

УЛ. КН. КЛЕМЕНТИНА 4

ТЕЛЕФОНЪ № 61-19

Предлага на МНОГО НИЗКИ ЦЕНИ всички принадлежности за скиори, туристи и спортисти.

На г. г. чиновницитѣ тримесечно изплащане

Всѣкакви поправки и монтажъ на ски отъ майсторъ-специалистъ

Урежда всѣки празникъ и недѣля излети съ автомобили до хижа Алено, Мусала, Мальовица, Заврачица и др.

ТУРИСТИ И СКИОРИ,

за вашати екипировка търсете всичко отъ

БЪЛГАРСКА ТУРИСТИЧЕСКА КООПЕРАЦИЯ!

ност и съзнание въ тия организации, тъй не ще оправдаят своето съществуване и ще се приравнят къмъ грубитъ интереси на професионалнитъ сдружения.

Гледището на Б. Т. С., да се отмени акциза върху скитъ, е най-правилно и то трѣбва да се възприеме отъ всички. Данъкъ върху скитъ, които се употребяватъ отъ мнозинството скиори-спортисти и туристи 15—20 пжти презъ годината, не съществува никжде въ свѣта. Не трѣбва да съществува и въ България, ако правилно се разбиратъ интереситъ на държава и народъ.

Г. К.

Изъ Централното настоятелство

— Въ състава на Центр. настоятелство на Съюза, на 19. I. се извърши следната промѣна: досегашниятъ редакторъ на съюзното списание г. Д-ръ Ковачевски пое поста съветникъ, на негово мѣсто за редакторъ на „Български Туристъ“ бѣ избранъ досегашния секретаръ г. Ст. Поповъ, а за секретаръ на Ц. н-во бѣ избранъ г. Василъ Радевъ.

— Ц. н-во на Съюза е изработило и връчило на г. Министъръ-Председателя, на г. Министра на финанситъ, на г. Министра на просвѣтата и г. Министра на войната едно изложение по наложения

данъкъ върху скитъ, съ което иска пълната отмѣна на този неумѣстенъ данъкъ.

СОФИЙСКИ КЛОНЪ „АЛЕКО КОНСТАНТИНОВЪ“. 1935 година бѣ завършена съ оживена дейность. На 8 декемврий се освети новата пристройка на хижата „Алеко“ (втори и трети етажъ на южното крило). Присѣтствуваха триста туристи и скиори. При хубаво слънчево време, предъ хижата бѣ отслуженъ водосветъ отъ архимандритъ д-ръ Кирилъ, който произнесе слово за дѣлото на най-големия клонъ на Б. Т. С. Председателятъ на „Алеко“ д-ръ П. Пѣевъ даде отчетъ за пристройката, която вече е осъществена въ първитъ два етапа, като сж разходвани 220 хиляди лева презъ 1934 год. и 310 хиляди лева презъ 1935 г. Новото крило представлява масивна жельзобетонна постройка отъ партеръ, етажъ и мансарденъ етажъ, вмъкнатъ въ покрива, върху 120 кв. м. площъ, съ външна дъсчена облицовка, за да се даде алпийски видъ на хижата. Презъ 1935 год. бѣха построени 7 спални и една таванска стая, а цѣлото крило има десетъ стаи, една таванска, три антрета, четири клозети и три помѣщения за миене. Новата постройка е дѣло изключително на организираниитъ ту-

БЪЛГАРИЯ А. Д.

Първо Българско Пжтинеско Бюро.
Централа: София, ул. „Московска“ 5
(пл. Александъръ), телефони: 26-28,
76-44, 76-45; пощенска чекова смѣтка:
София 1174, банкова с-ка Бълг. Търг.
Банка. Клонове: Русе, Пловдивъ и Варна

Продажба на жельзопжтни, паракходни и аероплани билети, спални мѣста, екскурзии и паушални пжтувания. Анганиране стаи въ хотели. На разположение водачи. Снабдяване съ паспортни визи.

Дава безплатно всички информации за всякакви пжтувания.

ЗА ПРЕДОТОВАЩИТЪ ПРОЛѢТНИ ПАНАИРИ

урежда групови пжтувания до Лайпцигъ и Прага, съ отбиване въ Берлинъ, отъ 27. II. до 12. III. т. г. Цена: 6.800 лв. за пжтни III класа отиване и връщане, груповъ паспортъ и всички необходими визи, легитимации за панаиритъ, първокласни хотели и храна въ Лайпцигъ, Берлинъ и Прага.

ПОДРОБНОСТИ ВЪ БЕЗПЛАТЕНЪ ПРОСПЕКТЪ.

XI. ОЛИМПИАДА БЕРЛИНЪ (I. до 16. VIII. 1936 г.) посетете пакъ само съ екскурзитъ на Бюро „България“, което като представителъ на Олимпиадата и МЕР (Мителейропейшесъ Райзебюро. Берлинъ) за България, готви 3 голъми екскурзии, които по цена и грижлива уредба сж достпни за всички възможности и ще задоволятъ всички.

ИСКАЙТЕ ИЗЧЕРПАТЕЛЕНЪ И БЕЗПЛАТЕНЪ ПРОСПЕКТЪ

БЮРО БЪЛГАРИЯ ще уреди подходящи екскурзии и за панаиритъ въ **ВИЕНА, БУДАПЕЩА и БРЕСЛАУ.**

I. Bulgarisches Reisebüro „BULGARIA“
A. G. Sofia, Ul. Moskowska 5.

1-er Bureau Bulgare de Voyages „BULGARIA“
S. A., Sofia, 5 Rue Moskowska.

ристи въ „Алеко“, като резултат на тяхните грижи, труд и средства. Изказана бѣ благодарност на всички дарители и лица, които оказаха услуги при строежа — д-во „Балканъ“, Владо Топузовъ, д-во „Гранитоидъ“ и др. Както е известно, най-голямъ е дарътъ на Застрахователното дружество „Балканъ“, което построи и обзаведе на свои средства, възлизащи на 60,000 лева, една голѣма стая въ новата постройка. Говори и известниятъ туристически деецъ и писателъ г. Павелъ Делирадевъ, който поднесе поздравления отъ името на Българския алпийски клубъ и д-во „Балканъ“. Поднесе поздравления и кметътъ на с. Драгалевци, г. Тризлинцевъ.

Следъ това бѣ уредена другарска трапеза въ салона на хижата; произнесоха речи архимандритъ д-ръ Кирилъ, д-ръ П. Пѣевъ, Делирадевъ, Димитъръ Пантелеевъ, Тризлинцевъ, Лазаръ Николовъ и др. По телефона отъ хижата бѣха поздравени дарителитъ и лицата, които сж подпомогнали съ заеми и по другъ начинъ голѣмото хижестроително дѣло на „Алеко“. Следъ веселие и пѣсни, туриститъ предприеха излети къмъ Черни-врѣхъ, платото на Витоша и околнитъ хижи.

— На 12 и 25 декемврий бѣха уредени две сказки отъ Културно-просвѣтния комитетъ при клона. Архимандритъ д-ръ Кирилъ говори на тема „Духъ и природа“, а г. Иванъ Раевъ говори на тема „Обществено значение на българския туризъмъ“. Сказкитъ бѣха много добре посетени отъ членоветъ на клона и софийски граждани. Презъ м. февруарий 1936 год. ще бждатъ изнесени още нѣколко сказки отъ Драгомиръ Цоневъ, Киро Т. Кировъ, Павелъ Патеви и Димитъръ Пантелеевъ.

— На 14 декемврий бѣ уредена, подъ покровителството на министра на правосъдието г. Димитъръ Пешевъ, голѣма туристическа вечеръ въ салона на „Славянска беседа“.

— На бѣдни вечеръ на хижа „Алеко“ бѣ уредена традиционната забава съ коледна елха, томбола и други народни обичаи. Членоветъ и гоститъ на планината имаха възможностъ да прекаратъ нѣколко хубави часове на Витоша. Снѣгътъ отъ хижа „Алеко“ до Черни-врѣхъ и Купена бѣ удобенъ за ски. Разиграната томбола даде 3.000 лева приходъ.

— Дадена е една стая отъ хижа „Алеко“ за използване отъ горскитъ власти, за да може Витошкиятъ националенъ паркъ и резервата подъ Резньоветъ да се охраняватъ по-добре. При масово посещение на планината ще бждатъ уреж-

дани дежурни охранителни команди отъ членоветъ на „Алеко“.

— Врачанскиятъ клонъ „Веслецъ“ отъ Българския туристически съюзъ въ България, — устрои въ салона на своя туристически домъ традиционната Бѣдни вечеръ, при препълненъ салонъ отъ най-виднитъ граждани. При слагане на родната софра, председателятъ на клона архитектъ Петъръ Дограмаджиевъ е приветствувалъ гоститъ и изказалъ благопожелания за весело посрещане и прекарване на Христовитъ празници, давайки и малъкъ отчетъ за дейността на клона презъ изтеклата година. Въ края на приветствията сж прочетени имената на дарителитъ презъ годината, а именно:

Мичо Йоловъ 13.942 лева; Василъ А. Вълковъ 5.300 лева; Василъ А. Малевъ 5.025 лева; Димитъръ Тодоровъ 5000 лв.; Братя Дейнови 3.796 лева; Георги Ценовъ 3258 лева; Пейко Орозовъ 200 лева; Борисъ Лазаровъ 1 картина съ блажни бон.

Частъ отъ горнитъ суми сж били задължение на клона къмъ съответнитъ лица, които доброволно сж ги освободили отъ тяхъ.

Къмъ 12 часа е пристигналъ Дѣдо Коледа съ богати подарѣци за гоститъ и своето прочуто послание къмъ врачани. Веселието е продължило до зори.

Водачъ на туриста

Издание на Централното настоятелство

Трето издание 1935 г.

Цена 20 лева

Всички необходими данни за посетители на българскитъ планини, градове, природни и исторически забележителности.

Доставя се отъ Центр. н-во на съюза

Зима надъ Пирина

Снимка Ник. Божиновъ

Ранна зима на Мальовица

Снимка Вл. Загоровъ

ПО ХРЕБЕТИТЪ НА РИЛА

Колкото пъти съмъ ималъ случай да мина по долината на Черния Искъръ, толкова пъти съмъ намиралъ, че сгъшенитъ между бороветъ села Мала-Църква и Маджаре напълно отговарятъ на създамата се у менъ представа за алпийски селца. И съмъ се искрено радвалъ, че цивилизацията още не е надушила тия красоти, защото рано или късно тукъ ще изникнатъ грамаднитъ блокови постройки на модернитъ хотели и почивни станции . . .

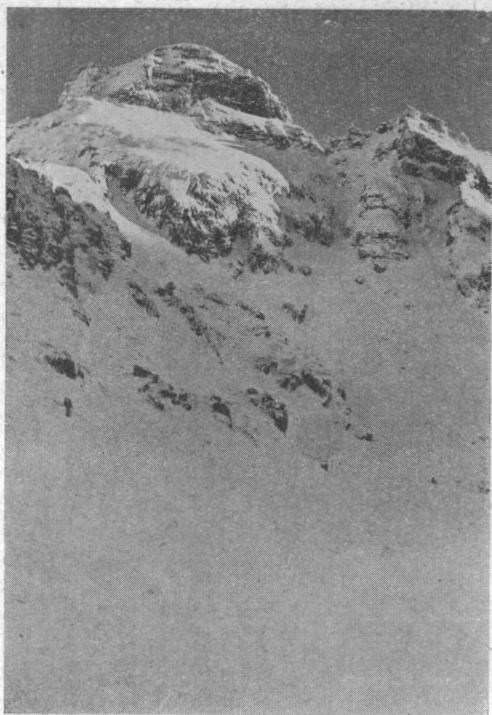
Това бѣше презъ мартъ м. г. Групата ни се състоеше отъ петима души, четирма отъ които членове на Б. А. К. Отивахме на заслона „Мальовица“ да направимъ първото зимно преминаване на Купенитъ и Лопушкитъ върхове, по посока на Кобирино бранище.

Нощта бѣ ясна като день. Профилътъ на върха Мальовица се очертаваше

въ дъното на долината съ особено вълшебство. Снѣгътъ прѣщѣше подъ натиска на скитъ и създаваше у насъ впечатлението, че е съставенъ отъ неизброимо количество бисери.

Следъ полунощъ стигаме на заслона, гдето пазачътъ, не виждалъ хора отъ месеци насамъ, не ни остава на мира отъ приказки.

На сутринта, съмнително отпочинали и съ претоварени стомаси, потегляме за Купенитъ. Подъ Ловния превалъ сваляме скитъ и ги привързваме добре къмъ раницитъ. Едни отъ насъ слагатъ котки, другитъ успѣватъ да се движатъ само съ пикелитъ си. Върха Ловница бѣхме вече преминали и сега се движехме по южния склонъ отъ веригата, образуваша Купенитъ и Лопушкитъ върхове, подъ самия рѣбъ. Вързани, въоръжени съ пикели въ рѣжа, ние напредвахме

Вр. Орловецъ

Снимка Н. Миронски

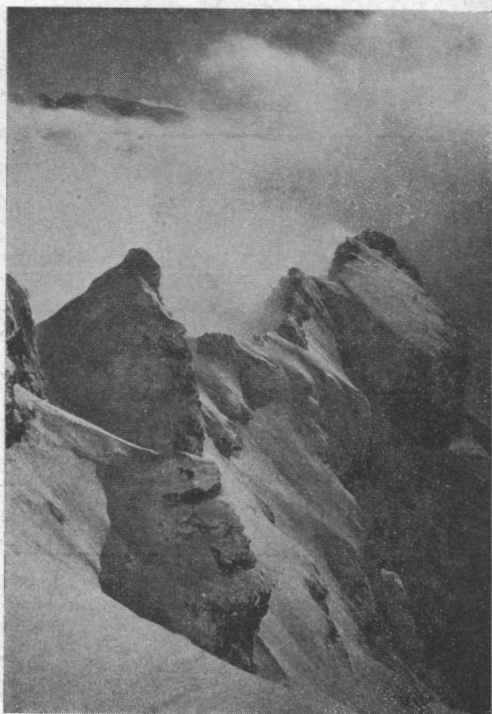
предпазливо, пазейки се отъ подхлъзване и отъ събаряне на лавини. Великолепното време облагодетелствуваше въ всѣко отношение този иначе значително труденъ излетъ.

Съ излизане къмъ последния Лопушки връхъ, най-трудното отъ задачата ни бѣ изпълнено. Сега ни чакаше удоволствието на ски-спускането. Грамадни, идеално загладени снѣжни пространства се откриваха предъ насъ, великолепни за ски мѣста. Следъ шестчасовото пълзене изъ 50°-тъ наклони на Купенитѣ, свързано съ голѣмо нервно напрежение и физическо изтощение, това спускане ни се видѣ като единъ отдушникъ.

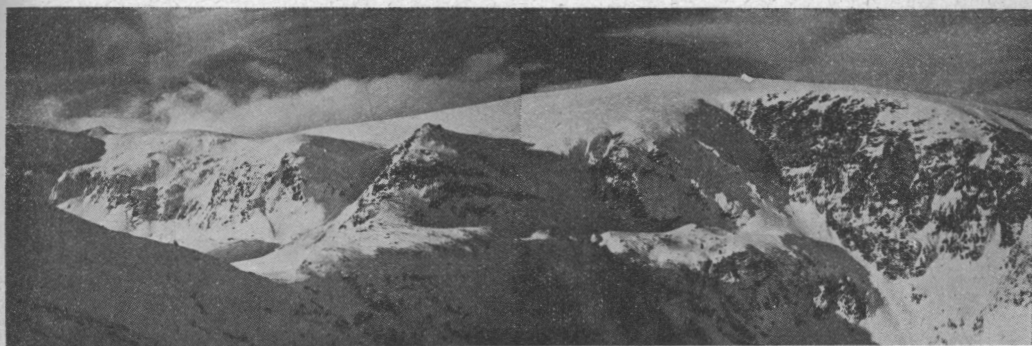
Цѣли 15 минути карахме ние по посока на Су-чала, съ събрани крака. Само Миронски, загриженъ и занятъ съ избиране на фото-сюжети, отвреме навреме оставаше назадъ.

Къмъ 3 часа следъ обѣдъ, съ подкосени крака, стигнахме на Кобирино бранище. Програмата ни е, сжщата вечеръ

да бждемъ на Рибнитѣ езера, кждето, споредъ Генчо, имало нѣкаква колиба на пазачи или на художници. Но вече бѣ късно, а и дали тамъ щѣхме да намѣримъ колибата, бѣ въпросъ. Бѣхме вече решили да се върнемъ по Горна лѣва рѣка въ Говедарци съ втората група, минала по сжщото време Купенитѣ, когато Миронски се досѣща, че тукъ наблизо имало нѣкаква колиба за пазачитѣ на зоната. Всички се залавятъ ожесточено да търсятъ и съ такова желание, че най-после я откриваме. Надъ снѣга стърчеше само едно колче: всичко останало бѣ покрито. Веднага се раздѣляме на две команди: първата имаше за задача да разрови, почисти и направи сносна за ношуване колибата; втората трѣбваше да снабди лагера съ сухъ и зеленъ клекъ. Тежката работа се падна на Генчо и Гошо. Последнитѣ бѣха извадили всички предполагаеми сждове изъ раницитѣ ни и съ тѣхъ си служиха, като съ трнокопи и лопатки, за почистване на снѣга. Четири часа се мжчиха

Билото на Двуглавия връхъ Снимка Н. Миронски

Вр. Кабулъ

Снимка Н. Миронски

дватама да изгребят всичкия сняг от колибата. Ние, при все че бяхме трима, имахме, сравнително, по-лека задача (така се бѣ случило...). Единъ отъ насъ съчеше сухъ и зеленъ клекъ, а другитѣ двама го пренасяха до готвения лагеръ. На смръкване, когато студътъ започна да се чувствува, цѣлата работа бѣше свършена. Сега подреждахме колибата. Генчо и Гошо, премръзнали отъ риненето на сняга, подскачаха на едно мѣсто съ разкривени лица, докато ние настилахме колибата съ зеленъ клекъ и палѣхме огъня. Вхоятъ за колибата бѣ направенъ почти горе, до покрива, така че се спускаме въ него по 2—3 стѣпала въ сняга.

Но всичкия този трудъ се губѣше предъ мисълта за доброто ношуване, което си бяхме приготвили. Цѣла нощъ, обаче, не можахме да мигнемъ. Колкото добре да бяхме изчистили колибата, покривътъ и вътрешността на колибата, щомъ запалихме вътре огъня, отъ всѣкъде започна да капе, и така цѣла нощъ. Това, само по себе си, не ни смущаваше, но студътъ въ колибата бѣше страшенъ, въпрѣки голѣмия огънь, който бяхме наклали.

На сутринта потегляме съ изгрѣва на слънцето. Промѣната въ температурата веднага става толкова голѣма, че всички се разсъбличаме до кръста.

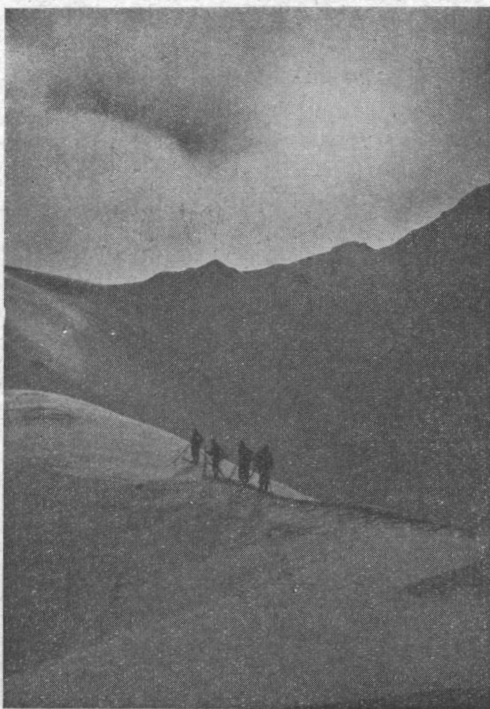
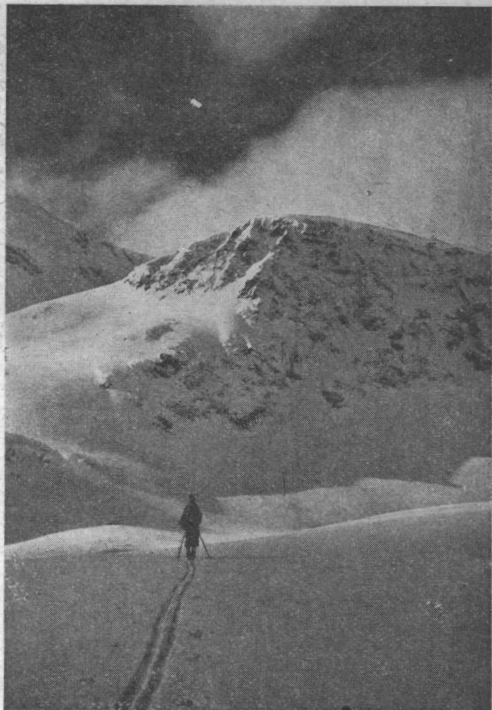
Минаваме по хубавата долина на Горна Лѣва рѣка. Пътътъ ни гони в. Погледецъ (Йозола). Напоследъкъ турското име Йозола се замѣни съ звучното

име Погледецъ, което ще рече, че отъ тукъ се откриватъ великолеппи и безчислени панорамични гледки на вси страни. И наистина, Погледецъ е единствения срѣдищенъ връхъ, отъ който се вижда, като на карта, най-голѣмата частъ отъ Рила. Оттукъ пътятъ ни продължава по рѣба на Маринкъвица. Втората вечеръ сме си начертали да преношуваме въ Демиръ-капийскитѣ трудовашки землянки. Сега слънцето падаше тъкмо надъ главитѣ ни. Гошо, получилъ възпаление на очитѣ още на заслона Малъовица, си бѣше добре увилъ главата съ бѣли кърпи, извънъ общата мѣрка, която всички бяхме взели, да си намажемъ орбитѣтъ околорвръстъ очитѣ съ специално носенитѣ за такива случаи сажди. Освенъ това, голѣмата жажда ни правѣше много нервни и по-чувствителни къмъ горещината и ослѣпителниятъ блѣсъкъ на безкрайнитѣ снѣжни и небесни очертания. Тукъ азъ получихъ халюцинации. Движехъ се последенъ и все ми се струваше, че предъ менъ изведнажъ се издигатъ страхотни височини, ту пъкъ се откриватъ бездѣлни дълбочини. Ходихъ просто слѣпешката по направенитѣ дири отъ моитѣ другари, които по-скоро чувствувахъ, отколкото виждахъ. Това бѣ резултатъ на моето нехайство да си взема цѣтнѣ очила. Едва когато, предъ вр. Шишковица, моитѣ другари ми приготвиха огромно количество чай, погледътъ ми стана ясенъ. Изпихъ близо 1 литъръ чай и подслоненъ подъ направената стрѣха

отъ щеки, ски и дрехи, съ завита въ дебелъ пуловеръ глава, можахъ да се успокоя.

.....

Сега ни чакаше едно слизание по долината на Прѣкарѣка. Последната бѣ идеално наслана съ снѣгъ. Само отстране се виждаха, наизскочили изподъ снѣга, връхчетата на по-високия клекъ. Спускането до Бѣли Искъръ стана почти наведнажъ, незабелязано. А лѣтно време, това мѣсто изисква повече отъ два часа ходъ. Къмъ привечеръ бѣхме вече до самия Бѣли Искъръ, а по тъмно стигнахме и трудовашкитѣ бараки. Предъ вида на последнитѣ, настроението ни изчезна веднага. Всички седемъ бараки бѣха напълно разнебитени и пълни съ снѣгъ. Хубавитѣ впечатления отъ цѣлия день се помрачаватъ. Съ просмукани отъ

влажната крака, гладни, ние се залавяме за работа. Първата ни задача бѣ да комплектуваме отъ седемтѣ бараки една — вила „Опера“, която бѣше въ най-добро състояние. Печката бѣ сформирована отъ разни части отъ печки, намѣрени въ всичкитѣ бараки. За два часа всичкитѣ снѣгъ въ „Вила Опера“ бѣше натрупанъ само въ първата ѝ половина; сламата по нароветѣ бѣ изсушена, а чаятъ готовъ. Тукъ можахме малко да си отпочинемъ: спяхме сравнително добре. Бѣше много топло, но това не попрѣчи на снѣга, натрупанъ въ първата половина на колибата, да си остане нестопенъ цѣлата нощъ.

На сутринта потегляме за Мусала. Отъ трудовашкитѣ землянки, по посока на Юрушки-чалъ, се отправяме за Маричинитѣ върхове. Това изкачване съ

Зимна Рила

Снимка Н. Миронски

Връх Орловецъ

Снимка Н. Миронски

постояненъ и отекчително еднообразенъ наклонъ, ни се вижда ужасно изморително. Плъзнали сме по огромния гръбъ на склона въ най-големъ безпорядъкъ и едва се движиме. Всѣки си избралъ свой пътъ и го следва. Подъ върха Марица се събираме, за да си подѣлимъ половинката лимонъ, която ни бѣ останала.

Въ тоя моментъ зърваме надъ насъ цѣло стадо кози. Козитѣ бѣха налѣгали на едно прошарено отъ слънцето мѣсто. Отпредъ по посока на насъ, една стоеше права и си въртѣше главата на вси страни. По всичко изглеждаше че не ни виждатъ, защото чакъ когато извикахме, тѣ станаха прави. Но ехото не имъ даваше да разбератъ откъде идва викътъ и тѣ се втурнаха вкупомъ да тичатъ ту на лѣво, ту на дѣсно, а най-после право къмъ насъ. Чакъ когато, стигнали на стотина метра отъ насъ, тѣ ни съгледаха, всички се обърнаха въ противната посока и не ги видѣхме кога прекосиха билото, за да слѣзатъ въ долината на Марица. Следъ това, минавайки Близнацитѣ, видѣхме пѣтя имъ — добре отжпкана пѣтека, водеща право къмъ скалитѣ на Манчу.

На наблюдателницата стигаме къмъ 4 часа сл. пладне. Изглежда, че сме имали страшенъ видъ — изпити, изгорѣли, мръсни, намазани съ сажди орбити, покрити съ свѣтли кърпи, тѣй като намирашитѣ се тукъ скиорки ни гледаха съ едно око на очудване и съжаление, като при това стояха на почтено разстояние отъ насъ.

Следъ многобройнитѣ чайове, които ни сервира Монката, слизаме въ хижата. Тукъ започватъ да ни се подиграватъ на пикелитѣ, на което трѣбваше да отговаряме, че сме ги носили, за да си украсяваме сюжетитѣ за снимки, за биене на вълци и др. . . .

На следния день въ Самоковъ, значително отпочинали, имахме случай да си размиѣнимъ по нѣкое впечатление отъ излета. Никой, обаче, не направи това. Всички предпочитаха да мълчатъ и да сподѣлятъ само съ себе си преживяието. Защото много пѣти споменитѣ за единъ излетъ сѣ много по-добри отколкото самиятъ излетъ.

И защото . . . мълчанието понѣкога говори повече.

Римфишхорнъ и Алалинхорнъ

ТРИ ЧЕТИРИХИЛЯДНИЦИ

Текстъ и снимки отъ
БОРИСЛАВЪ ЙОРДАНОВЪ

Бъхе четирма души, четирма щастливци: д-ръ Костъ, Шулцъ, Лорхъ и азъ. Единъ месецъ имаше да прекараме въ швейцарскиѣ Алпи, презъ мартъ, съ ски.. Това стига, за да обясни цѣлото настроение, съ което пѣтувахме отъ Берлинъ, презъ Инсбрукъ—Люцернъ, за малкото селце Гуттаненъ.

Въ Бернския Оберландъ — ние искахме да изкачимъ поне Финстераархорнъ — не ни провървѣ. Цѣлата седмица се лутахме изъ мъгли отъ хижа въ хижа и — откраднали нѣкой слънчевъ след-обѣдъ — отъ хижата Конкордия сварихме да се качимъ едва до Юнгфрау-йохъ. Отчаяни отъ времето, ние се спуснахме въ селцето Фишъ, пѣтувахме до Виспъ и презъ Сталденъ се отзовахме въ Саасъ-Фе, отъ кѣдето искахме да опитае щастieto си въ Валискитъ Алпи.

На 21 мартъ, при хубаво време, ние

се отправихме за Британиа-Хюте, радвайки се изъ пѣтя на далечни гледки, въ които съзирахме и останалитъ само като мечта Юнгфрау, Мьонхъ и Финстераархорнъ.

Въ хижата пристигнахме рано следъ обѣдъ и нѣколко часа се пекохме на мартенското снѣжно слѣнце, което ни бѣ обърнало на диви азиатци; една промѣна, която, като българинъ, не чувствувахъ тъй осезателно, както съпътниците нѣмци.

Вечерта бѣ една отъ незабравимитъ хижни вечери, когато беседата и грижитъ се въртятъ само около едно: утрешниятъ пѣтъ. Ние си бѣхме избрали за жертва най-напредъ Щралхорнъ, който ни бѣ притеглилъ още по пѣтя къмъ Саасъ-Фе.

Бѣше мартъ. Снѣгъ лежеше дълбоко върху ледниците и скалитъ, ние бѣхме млади и владѣхме добре скитъ. Защо да не ни се усмихне щастieto?

ЩРАЛХОРНЪ, (4206 м.), 22 мартъ.

Който знае какво значи слънце въ високата планина презъ мартъ — най-хубавото обещание на деня — не ще се чуди на настроението, съ което закусихме. Струваще ни се, че днесъ ще станемъ притежатели на цѣлия свѣтъ.

Пътътъ ни водѣше презъ ставащия все по-стрѣменъ ледникъ, който обаче бѣше затрупанъ добре отъ снѣга и подлитъ пукнатини бѣха скрити. Единственото, което отекчаваше сравнително лекото ни изкачване, бѣ голѣмата жегга, която ни принуди да останемъ по ризи.

Едва бѣхме наближили, обаче, Адлер-пасъ, надъ Щралхорнъ се изви мъгла и небето се помрачи. Пролѣтенъ капризъ? — За съжаление, решителна промѣна на времето.

Една наша надежда загина на самия превалъ: напраздно търсѣхме въ тежката мъгла оттатъкъ билото да зърнемъ Матерхорнъ — той остана скритъ.

На превала свалихме скитъ и започнахме изкачването по ледения склонъ съ котки. Ледътъ отначало бѣ чистъ и синкавъ, но скоро се обърна на снѣгъ съ замръзнала кора. Дишането — поради наклона и голѣмата мъгла — стана трудно и ни задѣлжаваше всѣки 20 крачки къмъ спирање.

Потънали въ мъгла, единъ подиръ другъ, като неясни призраци, ние мълчаливо се изкачвахме къмъ острия гребенъ, който скриваше страшния противоположенъ отвесъ. Заедно съ мъглата и вѣтъра, завала снѣгъ и стана много студено.

Наградата на върха този денъ бѣше много сдържана: никаква гледка, никаква охота за излишно мръзнене на тази височина.

Съ голѣми крачки, едва ли не тичешкомъ, ние започнахме спускането. Веднажъ пропаднахъ азъ въ една снѣжна дупка, втори пътъ Лорхъ, но до ледника, където бѣхме оставили скитъ, успѣхме да се домъкнемъ въ всеобхващаща мъгла. Време за бавене нѣмаше. Едващо поставили скитъ и, като отвързанъ, азъ се спуснахъ презъ глава, последванъ отъ другитъ.

Въ силенъ вѣтъръ и буря стигнахме хижата, където останахме скрити цѣлата нощъ. Вѣтърътъ свирѣше и носѣше снѣгъ непрекъснато. Отличенъ поводъ за излежаване на другия денъ до късно.

Следъ обѣдъ се спуснахме отново до Саасъ-Фе, където намѣрихме и берлинския приятелъ Мюллеръ.

Съ единъ тонъ, който не търпи противоречие, д-ръ Костъ нареди за другия денъ:

— Изкачване до Алалинхорнъ и слизане сѣщия денъ обратно.

АЛАЛИНХОРНЪ, (4037), 24 мартъ.

Когато на другия денъ се изправихме предъ Алалинглетчеръ, въ единъ улей на дѣсно отъ насъ — като лошо предназначение — на всѣки нѣколко минути се спущаха лавини: снѣжни водопади, които правѣха цѣлата околностъ и долу долината да ехтятъ.

Поради една грѣшка на Шулцъ, ние бѣхме останали безъ дълго въже — обстоятелство, което почна да става неприятно при зачестилитъ пукнатини на горния ледникъ. Шулцъ плати грѣшката си тежко: по единъ съмнителенъ снѣженъ мостъ той трѣбваше да мине невързанъ прѣвъ.

Бѣхме надъ 3,500 метра.

Набраздена съ голѣми и широки пукнатини, горната частъ на ледника стана много стрѣмна; блокове отъ ледъ, голѣми и малки, прѣснати въ пълненъ безпорядъкъ, затрудняваха сѣщо нашето изкачване до степенъ, че не можехме да видимъ какъ да си пробиемъ пътъ по-нататъкъ.

По едно време се изправихме предъ голѣмата пукнатина, която опасваше върха на голѣмо разстояние и която направо не можехме да минемъ.

Шулцъ свали скитъ и съ помощта на пикела подкачи да върви по долния ѝ рѣбъ, вземайки посока на дѣсно. Взехме сѣщата и ние, но скоро трѣбваше да се върнемъ, за да опитаме въ лѣво. Тука, действително намѣрихме края на пукнатината и предпазливо, единъ подиръ другъ, я минахме.

Съ обходъ трѣбваше да минаваме много други пукнатини и ледени блоко-

Погледъ къмъ Шрекхорнъ

ве, докато най-сетне се отървахме отъ тѣхъ, но загубили много време.

До билото (йоха) ни оставатъ нѣколко минути. Когато стѣпихме на него, последваха несмѣлкаеми възклицания: за първи пѣтъ отъ тука видѣхме — и то отъ самото му подножие — Матерхорнъ и се радвахме като деца.

Задъ него се виждаха Монбланъ и всички други най-високи върхове, между които и Монте-Роза. Всѣка хубава гледка омаломощава и е едно хубаво извинение за почивка. Седнахме и ние, макаръ че часътъ вече бѣ четири и половина.

Смѣнихме пакъ скитѣ съ коткитѣ и започнахме катеренето по заледения връхъ. По леда бѣ навалѣлъ снѣгъ, отъ който едва си изваждахме краката. Изпреварилъ другитѣ на върха азъ първи пожънахъ разочарованието — връхътъ бѣ въ мъгла и долините едва се провиждаха. Скоро и другитѣ присѣднинаха своето треперяне отъ студъ и затова предложението за слизание получи пълно бошшинство. Почти тичайки, ние се спуснахме безъ особени приключения (Шулцъ успѣ, разбира се, да затъне до глава въ снѣга) до скитѣ, отъ кѣдето започнаха отново мъченията съ ледниковитѣ пукнатини и спусъци.

И накрай: рѣдкото ски-шастие — шусфартъ въ дълбокия пулвершее.

Въ 7 часа вечерята програмата на д-ръ Костъ бѣ изпълнена. Единъ часъ спущане, срещу 8 часа изкачване!

Въ Саас-фе вечерята настѣпи оживление: тамъ заварихме нови гости отъ нашата ски-школа въ Берлинъ: д-ръ Димъ съ жена си и д-ръ Пфайферъ, които донесоха последнитѣ новини. А и ние имаше съ какво да имъ се хвалимъ.

Единодушно решихме:

При хубаво време, утре,

РИМПФИШХОРНЪ (4,207 м.).

Още отъ сутринята задуха студентъ вѣтъръ и докара мъгли. Едва надъ нѣколко стотинѣ метра зърнахме слънцето. Алалинийохъ стигнахме сравнително леко, благодарение добрата си вече тренировка. Бѣ 2 часа и ние успѣхме да докопаемъ съ погледа си връхчето на Матерхорнъ. Отъ 3,500 м. започна стрѣмно изкачване, което подехме въ две вѣжета по трима души: сега и Пфайферъ бѣ съ насъ като признатъ водачъ.

Започнахме най-неблагоприятната работа: копаене на стѣпки въ леда, които едва ни задържаха по стрѣмния склонъ, който при улея стана 55°. Ледътъ се свърши и сега започна катерене по скали, което трѣбваше да става безъ котки.

Въ 5 часа започна катеренето по скалитѣ на улея въ дѣсната му страна. Сигнали края, ние видѣхме — най-тежкото преживяване въ планината — че

не можемъ да продължимъ: на самия гребенъ се издигаха отвесни скали. Понататъшния пътъ ни се виждаше неразрешима загадка, което тровеше радостта ни отъ чудесната гледка къмъ Монте-Роза и Италия, и тежеше на съзнанието ни. Както всѣка планинска загадка, обаче, и тази трѣбваше да има едно разрешение, което ни се налагаше да откриемъ.

Съ голѣма предпазливостъ, вързани въ общо вѣже, успѣхме да се прехвърлимъ на лѣвата страна на улея, употребявайки всички тънкости на катерачната техника. Не за добро: на северната страна започна страшенъ вѣтъръ, който почти ни скова.

По опасния хлѣзгавъ гребенъ успѣхме да продължимъ и въ 7 часа бѣхме на върха. Какъ лесно това се разправя сега, но колко ни струваше тогава всѣка крачка!

И сега гледката: нурпурътъ на слънчевия залѣзъ бѣ залѣлъ необятни пространства, надъ които стѣрчаха като божествени владѣтели, Матерхорнъ, Вайсхорнъ и чакъ Монбланъ.

На подобна гледка могатъ да се опишатъ всички подробности, да се изброятъ десетки имена на върхове, долини, превали и ледници. Но самото настрояние — слънчевъ залѣзъ на 4,200 метра! — величието, тържествеността на привечерната тишина, тѣ могатъ само да се преживѣятъ и почувствуватъ. Сега ние действително имаме цѣлия свѣтъ!

Връщането започна въ страшенъ вечеренъ студъ, къмъ който започна да се прибавя и нощниятъ мракъ. За щастие, благополучно минахме и улея и снѣжната дупка и успѣхме да се докопаеме до спасителнитѣ ски.

Бѣ много тъмно и едва виждахме подробноститѣ на коравия снѣгъ. Залитахме постоянно напредъ или назадъ, както диктуваха капризитѣ на снѣжната по-

кривка, докато най-последе загахиме въ пукнатинитѣ на ледника.

На едно мѣсто трѣбваше да изтегляме пропадналия Пфайферъ . . .

Цѣли часове — да знае нѣкой, какво значи въ такива случаи цѣли часове презъ нощта върху ледникъ! — се мъчихме изъ тѣзи невѣрни пукнатини, всѣка отъ които крие невѣроятнo неприятни сюрпризи. Последната ни съсипа окончателно: безъ фенеръ, безъ нерви, ние трѣбваше пипнешкомъ да спускаме Пфайферъ, за да налучква.

И като вѣнецъ на всичко, сега ни оставаше наклона къмъ хижата, защото за спускане къмъ Саас-Фе вече не можеше и дума да става.

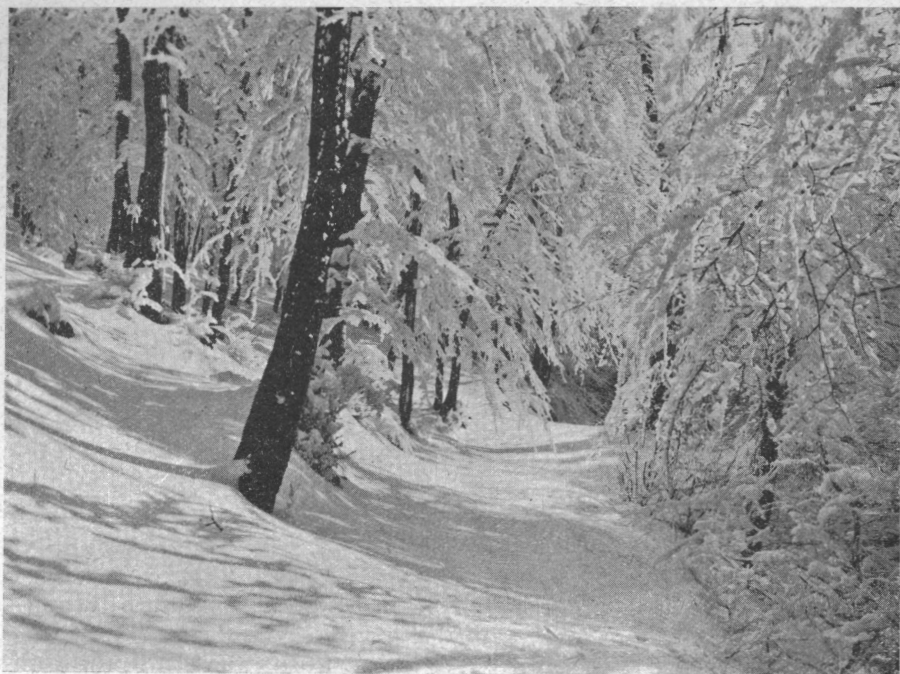
Едва въ 11 часа ние успѣхме да се приберемъ въ хижата.

16-часовиятъ пътъ този день не ме остави спокоенъ даже и на сънъ — непрекъснато се стрѣскахъ отъ лоши моменти при катеренето, отъ лутането изъ ледника или . . . отъ гледката къмъ Матерхорнъ.

Отъ нея, впрочемъ, понѣкога се стрѣскамъ и сега . . .

Ледникътъ подъ
Римпишхорнъ

Зимна пѣсенъ въ гората

НОВА ГОДИНА ВЪ ПЛАНИНАТА

Г. САВОВЪ

Отъ непоносимия предпраздниченъ шумъ на града и предвкусена веселостъ по програма избѣгахме въ планината.

Въ кжсенъ следобѣдъ по пжтеката нагоре преследваме собственото си обещание: радостъта отъ бѣлата планина.

Въ мрачината на припадащата вечеръ ни води тъмната звезда на неизвестната сждба.

Хиляди подгонени отъ вѣтъра снѣжинки, изплашени отъ движушитѣ призрази, бѣгатъ въ безпорядкъ предъ малката движеща се свѣтлинка — единственото ни око въ зимната нощъ.

Окото расте и взема размѣритѣ на горящъ факелъ, който разтваря легналата надъ долината нощъ и освѣтява пжтя на вѣчното ни страдание къмъ върха.

Очитѣ на духа ни напраздно търсятъ звездитѣ на небето — нито една отъ тѣхъ не посребрява невидимитѣ склонове на планината, които презъ мъглата сж се приближили и надвесили надъ самия ни пжтъ и тежатъ на умореното съзнание.

Притаената свѣтлинка на планинската хижа съгледахме едва късно презъ нощта.

— — — — —

Отъ раннитѣ часове на следващата утринъ до късна полунощъ вѣнъ вилише непрекъснато буря, обърнала цѣлия планински свѣтъ въ нѣкакъвъ неземеиъ хаосъ.

Въ хижата навремени простенва печката, като уплашена отъ страховититѣ пристѣпи на вѣтъра.

Наложено то бездѣлие не ражда никакво преживѣване този деиъ.

Презъ нощта идва Новата Година.

Тя се спуска отъ планината въ долините, носейки новитѣ изненади на сждбата.

— — — — —

Въ първия деиъ на Новата година изкачваме върха.

Тѣнката мѣгла съ синъ оттеиъкъ на близкото небе намѣста се продира и то освѣтѣва играта на облацитѣ и усмивката на планината: едно величаво планинско intermezzo.

Тогава виждаме върха, надъ който като чудновата корона блѣсти бѣлиятъ скрежъ на пирамидата.

Или: понесени отъ вѣтъра, мѣлитѣ се сгжстѣватъ и хукватъ надолу.

Пѣтитѣ кѣмъ
Новата Година

Снимка
Н. Миронски

Върхътъ

Снимка
Н. Миронски

Тогава надъ заспалитѣ, покрити съ снѣгъ езера и надъ замръзналитѣ, услужани скали се разнася чудна тишина, като въ мигъ на очакване нѣкое чудо.

И тогава чуваме само собственото си сърдце, което пѣе химна на сбжднатото желание въ планината:

— върха.

Обещанието ни се изпълва на следния день:

— сутринта виждаме тържеството на планинския изгрѣвъ.

Слънцето — подарило на Мусала първитѣ, носящи свѣтлината и радостта на деня, лжчи — обагря върха съ цвѣтоветѣ на пожара и надъ потъналитѣ още въ сива полусѣнка други върхове блести сиянието на небесното видение съ затрогваща красота.

Като сутринень фаръ на планинско вълшебство озарява свѣтлиятъ трижгълникъ на върха цѣлата долина и призовава къмъ утринното откровение. . .

И ние се отдаваме на щастието отъ вѣрата въ него.

Презъ прелестята на покритата съ искрещо-бѣлъ снѣгъ гора на Ситняково — фантастично царство на въздушни диаманти — занесохме въ града свѣжитѣ планински надежди.

ЛЕГЕНДАТА ЗА ИЗДРЕМЕЦЪ

Г. К. ВИШНЕВСКИ

Манастирът Седемтѣхъ престола

Изъ гората, която се простира нагоре къмъ хребета, закука кукувица. Въ монастира пропѣха дѣтли. Въ рана зора, на Възнесение, напуснахме монастира Седемтѣхъ престола. По буково дърво, което служи за мостъ върху Габровница, буенъ планински потокъ, минахме отсреща, при монастирския козарникъ. Козарьтъ изкарваше вече козитѣ на паша по високитѣ поляни на Голѣма-планина, чийто възвишения се простиратъ отъ Искърския преломъ до Мургащъ.

По стрѣмна пѣтека поехме къмъ върха Изремецъ или Издремецъ, както се нарича отъ колибаритѣ. Долу, въ монастирския долъ, затихна приспивния ромолъ на Габровница и звънътъ на хлопатаритѣ. Отначало пѣтеката минава презъ теменужни поляни, вие край сребристъ ручей и се губи въ непроходимъ букакъ. Дѣхъ на горски треви се носи изъ усойтѣ.

Насреща, по високитѣ урви, сж накацали колиби. Тамъ живѣятъ, откъснати стъ свѣта, сурови планинци, примирени съ нерадостния си животъ. Веднѣжъ-дважъ въ годината тѣ слизатъ въ селата край линията, за да си набавятъ храна

и дрехи. Лѣте въ колибитѣ нѣма никой. Само вѣрни и зли отъ гладъ кучета пазятъ егредитѣ и колибитѣ. Горко на непознатия пѣтникъ, ако попадне самъ между тия страшни пазители на колибаритѣ.

Спрѣхме предъ една схлупена кошара, отъ която излѣзе като привидение бѣлобрадъ старецъ. Той се зарадва, че вижда „хора отъ града“ и ни предложи студена вода.

Поднесохме на стареца кутия цигари; ржцетѣ му затрепераха и той благослови отъ сърдце:

— Да сте живи, синко! Колко време не съмъ виждалъ тютюнецъ . . .

Дѣдо Радой отъ Лѣсковъ-долъ лѣте живѣе въ планината, защото пашитѣ сж далечъ отъ селото. Внуцитѣ му сж съ овцетѣ, а той събира дърва, носи вода и наглежда кошарата. Годинитѣ не си знае, но помни „турското мурабѣ“.

Въ огнището прѣци огънь. Димътъ излиза презъ вратата и нѣколко дупчици на колибата. Очитѣ ни засълзиха, но планинецътъ е свикналъ съ гѣстия димъ, който е обгорилъ вътрешността на колибата, и тя блести, като измазана съ катранъ.

Следъ малка почивка се сбогувахме съ дѣдо Радой, който остана пакъ самъ въ планината, съ своитѣ внуци и вѣрни кучета. Въ тежка борба съ природата, безгриженъ, макаръ и безъ тютюнецъ, бодъръ, обгорѣлъ отъ зноя, той е истински идиличенъ герой.

На изтокъ отъ монастира, надъ Римското кале, горе, въ облчнитѣ висоти, се очерта Ржана, а въ дѣсно предъ насъ се издигна островърхото чело на Издремецъ. Съ нѣколко спирация при студени кладенчета, стигнахме неусѣтно подножието на върха, осѣяно съ иглики и свежа трева. Скоро възлѣзохме на остро било, а отъ тамъ на самия връхъ.

Издремецъ е низкъ връхъ (1498), но изпъква надъ низки хълмодолія, та предъ очитѣ се откриватъ просторни

гледки. На северъ, отатъкъ Искърския проломъ, се простиратъ вълнообразнитъ гънки на Врачанската планина, а въ лѣво отъ нея, въ далечината, се възвишава бѣлоснѣжниятъ Комъ. На изтокъ — Ржана, Козница и хайдушкия Мургащъ, съ дълбоки падини и кичести гори, а на западъ безименни върхове и долини. Далече въ кръгозора се вижда сивата грамада на Витоша. Въ пропаститъ долу, къмъ пролома надъ Церово, се бѣлѣятъ колиби и махали.

Южниятъ склонъ на Издремецъ се спуска, презъ тучни поляни, скали и пороища, къмъ Рединския долъ. Следъ половинъ часъ спрѣхме на преслапа, гдето шурти студенъ изворъ. Отъ два-три часа пѣтъ идватъ тукъ за вода селянки съ менци и стомни.

Когато слънцето изви на югъ, слѣзохме въ село Лѣсковъ-долъ, прѣснато на махали по склона, които селянитъ наричатъ „държави“. Въ срѣдната махала колѣха курбанъ. Предъ вѣковенъ джбъ има оброчище, посветено на Свети Спасъ. Всѣка година планинцитъ отъ Лѣсковъ-долъ, Бовъ и Лакатникъ се събиратъ при оброчището на Възнесение Господне. Празникътъ се празнува три дни — свещеникътъ обикаля подъ редъ селата и отслужва литургия и водосветъ на открито небе — предъ оброчища и свети мѣста. Първиятъ день идватъ въ Лѣсковъ-долъ селянитъ отъ другитъ села, а на втория и третия день се събиратъ въ Бовъ и Лакатникъ. Голѣмъ съборъ става на този божи день. Извиватъ се хора, писватъ гайди и се понася пѣсень.

Каменниятъ кръстъ на оброчището бѣ опрѣсанъ отъ кръвта на току-що заклани агнета. Дѣдо Христо Лѣската, въ ржка съ окървавенъ ножъ, извършваше свещения обичай.

— Нѣкога, въ турско време — каза той — на това мѣсто е имало голѣма черква. На Свети Спасъ дошли на съборъ всички планинци. Цѣфтѣли джагалитъ и дивитъ круши. На Божова поляна се извило хоро, когато откъмъ Редина се задали кърджалии.

— Бѣгайте, кой на кждето може! — извикалъ нѣкой. Уплашили се всички и

побѣгнали къмъ Издремецъ. Тамъ се крили въ гората три дни и се хранѣли съ киселецъ и корени. Само попътъ останалъ.

— Защо бѣгате? Богъ е съ насъ!

Дошли кърджалиитъ и поискали отъ попа злато и пари, мѣчили го звѣрски и го заклали като яре. После се спуснали да ограбятъ черквата, но земята се разтворила и черквата потънала. Въ нея имало много злато и сребро. На четвъртия день селянитъ се върнали. Когато погребали свещеника, подъ земята забило черковното клепало. На мѣстото, гдето билъ закланъ, поникналъ голѣмиятъ джбъ, а благочестиви хора поставили оброченъ камъкъ. Отъ тогава на този день тукъ се коли курбанъ...

Наблизо е мѣстността Градището, кждето при разкопаване и сега се намиратъ кирпичи и варосани тухли — може би останки отъ потъналата черква. Каква дълбока по сила и драматичность легенда!

Сходна на тая легенда е слушалъ и Иванъ Вазовъ въ манастира Седемтъ престола, която е изподзувалъ за баладата „Клепалото бие“.

Единъ само споменъ и чудо незнайно: Тукъ всѣка недѣля, по тъмни зори, Гласътъ на клепало разнася се тайно По близни долове, изъ глухи гори.

На широка поляна въ съседната „държава“ писна гайда и заехтѣха удари на тѣпанъ. Изви се хоро — сѣщо като она день, когато всички побѣгнали къмъ Издремецъ. Но сега никой не побѣгна. Когато ни видѣха, селянитъ завикаха весело:

— Иху-у!

— Ехо-о! — отговорихме ние, слизайки къмъ Осеновлашкия пѣтъ. Дълго време до насъ долитаха игривитъ мелодии на селското хоро, което се извиваше горе въ планината.

Изъ шумака пропѣлзѣха змии и гущери. Рединската рѣка, която вие край пѣтя, шуми тихо и странно. Деньтъ загасна бавно. Спрѣло за нѣколко минути надъ Свогенския хребетъ, слънцето отрази сребрѣния блѣсъкъ въ водитъ на Искра, потрепера като ястребови криле и се изгуби задъ планината.

МАЛЦИНАТА

Между многото, които намиратъ радостъ въ планината, единъ малкъ брой стоятъ вътрешно-самотни въ общия строй. Наистина, тѣхното дѣло не ги отличава отъ останалитѣ, които сжщо отиватъ съ пикелъ и вжже въ планината, макаръ че едно тихо ущелие имъ говори по-силно отъ възликувания връхъ. Само когато чуятъ какво другитѣ търсятъ въ планината, тѣ поклашатъ тихо глава. Тѣхното мълчание не отрицава, нито презира известнитѣ плодове, които растатъ по пжтищата къмъ висинитѣ. Но тѣ не сж тѣхния последенъ купнежъ.

Не здраве и удоволствие отъ нсва дейность, не поучаване или естетическа наслада, нито проста ваканционна радостъ или суетно надпреварване сж, което тѣ търсятъ по жберицѣ, макаръ по малко отъ всичко това да живѣе и въ тѣхъ, защото и тѣ сж хора като другитѣ. Не, дълбоко въ тѣхъ между пѣстротата на дѣло и думи се корени въ основата една страсть, която нѣма мѣрка и име. Една страсть, която ще живѣе презъ всѣко време, даже и да нѣма планинарство, да не го е имало никога. Една страсть, която живѣе съ нейния носителъ и го убива или прави блаженъ. Малцината сж тѣзи, които нѣматъ нуждата отъ мантията на целъта въ планинитѣ, колкото и тя да

блѣсти пѣстроцвѣтно; чиято душа има родината си само въ една страна на дѣло и блѣнъ: въ скалата и леда; и чиято воля се храни само въ едно поле: тамъ, където цвѣтятъ ледницитѣ.

Това сж вѣчно-чуждитѣ на голѣмитѣ градове, слабитѣ предъ нуждитѣ на деня. Тѣхниятъ животъ — въ високата планина мжжественостъ и дѣло — протича презъ сивитѣ улици въ блѣнъ и мечти. Тѣхнитѣ очи — блестящи върху леда — се обръщатъ къмъ вътрешността, където има пѣстри картини: картини на тайнствени гори, на извори върху свѣтливаци, на сиви, унесени сипеи, картини, отъ които шепне познатиятъ ромолъ на потока, картини на свѣтли била, които се издигатъ отъ снѣга и отвеситѣ и хвърлятъ сѣнки върху лазура на небето. Всѣка ела, прострѣла клони къмъ свѣтлината, живѣе родственъ животъ и езикътъ на рѣдко скрития смисълъ обгражда живия камъкъ.

Коего за другитѣ е само една картина, или драма, сцена на бързо забравено дѣло, за тѣхъ става живота, който тѣ сами изживѣватъ, страданието, което тѣ сами изстрадватъ. И тѣхната воля става съ всѣка крачка творецъ на единъ новъ свѣтъ.

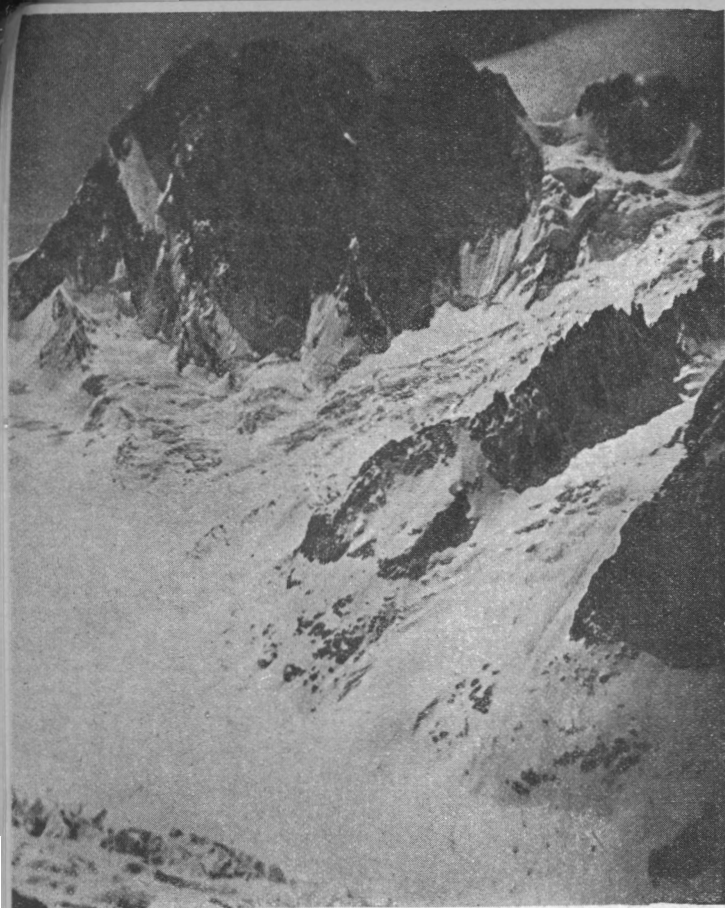
MONS IDEALIS

Между всичкитѣ върхове свети единъ въ моитѣ мечти. Неговиятъ чистъ куполъ искри като приказна страна, която само нашиятъ стремежъ е съзерцавалъ.

Не сж ли планинитѣ като замъци съ затворени порти, задъ които живѣе пѣстрото приключение? Ние ги разтваряме съ вихрени ржце, за да намѣримъ удовлетворението, което — предъ трона на

блѣноветѣ — съ всичкото свое великолѣпие е все пакъ малко и преходно.

Отъ нѣкои върхове на Алпитъ азъ отнесохъ щастието на преживѣването. Но единъ отъ тѣхъ блести надъ всички въ моитѣ сѣнища. Никога моятъ кракъ не стѣпи върху него. Неговиятъ чистъ куполъ грѣе като страна, пжтищата къмъ която знае само стремежътъ.

Горе:

Грандъ Жорасъ и ледника Лешо
отъ хижата Ковериль

Долу:

Свѣтътъ на Грандъ Жорасъ
отъ билото Рошфоръ

Снимки

Д-ръ Л. Телчаровъ

ПОБЕДАТА НАДЪ ГРАНДЪ ЖОРАСЪ

Грандъ Жорасъ образуватъ въ дѣла на Мрибланъ жгловия стѣлбъ отъ четирихилядниците, чиято красота и грандиозенъ строежъ сж възхвалени и отъ прочутия живописецъ Комптонъ, като нѣмащи съперници въ Адпитъ. Уимпръ, първиятъ победителъ на Матерхорнъ, е стѣпилъ на срѣдния връхъ за прѣзъ пѣтъ въ 1864 г., три години покъсно Уолкеръ е изкачилъ главния връхъ. Въ 1909 г. Пфанъ и Гасснеръ успѣха да изкачатъ първи южната стена — северната, обаче,

остана неизкачена до наши дни, като последен „проблем“ на Алпите. Едва изтеклата година донесе и тази най-голяма победа на човъка надъ планината: мюнхенският алпинист Петерсъ и Майеръ успѣха да развѣнчаятъ и северната стена отъ нейната слава на неизкачаема.

Следващитѣ редове сж едно извлѣчение отъ описанието на това изкачване отъ Петерсъ, публикувано въ *Остеррайхише Алпенцайтунгъ*, януарий, 1936, св. 1165.

Величавитѣ северни спусъци на Грандъ Жорасъ и тѣхното завладяване вече години наредъ бѣха най-съкровено ми желание. Този масивъ бѣ за насъ случая да проявимъ тия качества, които въ обикновения животъ станаха излишни, но които все пакъ сж най-ценното въ живота ни: смѣлостъ, която не знае колебание; приятелство и пожертвувателностъ, които не стихватъ. Ние искахме гордо и непринудено да пристѣпимъ къмъ тази цель, безмълвни и все пакъ съ възторгъ. Не увлѣчени отъ младешки авантюризъмъ и капризъ, а като мѣже, стигнали възрастта, която позволява и морално задължава да посѣгаме къмъ по-висши цели.

Презъ лѣтото на 1934 г., съ приятеля Харингеръ, бѣхме опитали стената. Следъ две нощи бивакъ върху леда, една ранна утринъ ние започнахме изкачването. Бѣхме вече 200 м. предъ ожиданата цель, когато ни стигна катастрофата: единъ истински адъ валящъ ледъ и вкостеняващъ студъ на внезапно врѣхлетѣлата буря. При опита за слизане обратно въ черната неизвестностъ (бѣ настѣпила нощта), 500 м. надолу приятелътъ ми се подхлъзна и изчезна въ невидимата бездна.

Въ ледения склонъ на планината азъ прекарахъ самъ още две нощи, две, неописуеми поради физическиятъ и душевни страдания, нощи.

Следъ пета нощъ въ леда, азъ се върнахъ въ Шамони между хора, които ме считаха за умрѣлъ.

И въ Шамони погребяха моя приятель, но не и надеждата и вѣрбата ми въ планинитѣ.

Междувременно Грандъ Жорасъ стана международенъ проблемъ. Освенъ личната амбиция и позива на приятелската паметъ, къмъ почититѣ за победата надъ върха се прибави и националната чещъ. Ние трѣбваше да го изкачимъ. И затова и лѣтото на 1935 година обрекохмѣ сжщо на този връхъ.

За да избебнемъ най-ранната възможностъ за възлаза, моятъ приятель Мартинъ Майеръ замина още въ началото на юний. И вече на 24 юний получихъ отъ Шамони телеграма „Веднага — Мартинъ!“

Два дни по-късно бѣхъ и азъ въ Шамони и още сжщия день се изправихмѣ въ подножието на стената.

Стената сега — при фьонъ отъ осемъ дни — бѣ черна и мокра. Сжщо и леденитѣ полета, проблѣсващи на слънцето. Непрестанно надолу гърмятъ камъни, скални дъждове, снѣжни и ледени лавини, безъ прекъсване. Тия условия, сами по себе си, запрещаваха всѣкакво придвижване нагоре.

Хижата Лешо бѣхме заобиколили, за да не ни забележатъ. При промѣнливо време решихмѣ да лагеруваме въ подножието на стената и щомъ се застуди, да тръгнемъ рано сутринъта. Шумътъ отъ скалнитѣ лавини ни държеше будни. Четвъртъкъ и петъкъ обикаляхмѣ стената на почтително разстояние и нощувахмѣ на ледника. Вѣтърътъ и лавинитѣ бѣха попрестанали и ние поехмѣ, при колебливо време, въ сжбота сутринъта.

Коридорътъ е спокоенъ и сухъ, вториятъ отсѣкъ го стигнахме бърже и презъ рѣба достигахме второто ледено поле. Скалата бѣ топла и

суха, катереното — цѣло удоволствие. Два пѣти по-скоро отъ миналата година стигнахме леда, още въ 8 часа. Тукъ поставихме коткитѣ, разпредѣлихме скобитѣ и вѣжетата. Безъ да издѣлбая нито една стѣпка, азъ се движихъ по гладкия ледъ, крепенъ само отъ преднитѣ шипове на специалнитѣ си котки. И изведнажъ . . . пакъ изненадата на ужасна скална лавина.

Далечъ подъ насъ се чуваше прѣснене на сриващи се стени, следъ което пакъ настѣпи мъртвешка тишина. Съ задържанъ дѣхъ се взирахме нагоре. Но ето че започна едно демонично виене и свистене, и навесѣтъ предъ насъ се оживи. Навсѣкѣжде по скалата се появиха облачета димъ, сигурни белези на падащи снаряди, раздробяващи се камъни. Това жестоко зрелище се съпровождаше отъ наистина адски пукотъ. Въ тоя моментъ атмосферата около насъ се изпълни съ безброй малки черни точки. Това бѣха камъни. Тѣ се удряха съ пронизителенъ грѣмъ о скалата около насъ и съ фантастични скокове изчезваха въ бездната.

Първитѣ камъни отбѣгнахъ съ свѣткавични движения, но когато тѣ зачестиха много, азъ се прилепихъ плѣтно о самата скала и съ рѣцетѣ си пазѣхъ главата. Едно слабо дръпване ме сепна, азъ видѣхъ какъ вѣжето бързо се изниза и съ бързо движение на рѣката го спрѣхъ. Приятельтъ ми значи бѣше ударенъ и повлѣченъ въ пропастьта. Но той висѣше още на вѣжето и азъ съ страхъ очаквахъ дали камънитѣ нѣма да пресѣкатъ и самото вѣже. Когато лавината премина, азъ погледнахъ надолу и видѣхъ Майеръ да лежи безжизненъ на леда.

Мартинъ ми разправи после така своитѣ впечатления, които преживѣва всѣки обреченъ на смъртъ. „Неочаквано усѣтихъ силенъ ударъ

по главата си, като че ли тя се прѣсна като саксия на хиляди парчета. Азъ изгубихъ съзнание при убеждение, че всичко е свършено. При просвѣтване на съзнанието, видѣхъ сивъ ледения склонъ, по който летѣхъ надолу, освободенъ отъ всѣкаква земна тежестъ, къмъ ледника, отъ който стрѣвно зѣеше пропастьта, която ще ме погълне заедно съ приятеля. Неочаквано почувствувахъ остро дърпане на вѣжето и нѣщо ми подсказа, че още не всичко е свършено. После настѣпи нощъ. Когато се събудихъ, чухъ далечни викове. Съ голѣмо усилие се стараехъ да се изтрѣгна отъ завладяващето ме чувство на блажена отпадналостъ. Видѣхъ те, следъ което, съ треперяща рѣка, разтрихъ слепналитѣ се очи и влажното чело. Рѣката ми бѣ окървавена и едва сега забелязахъ кръвта по лицето си и околния снѣгъ.“

Когато приятельтъ ми, събирайки последнитѣ остатѣци отъ сили, се изкачи, залюлявайки се, по вѣжето при менъ, азъ се изплашихъ: единъ бѣгълъ погледъ установи 5 см. зѣеща рана на главата.

Следъ единъ часъ напуснахме леда. Ронливата архаична скала налагаше поставянето на скоби. Въ 14 часа стигнахме последния леденъ склонъ. Следъ почивка, прекосихме го и пакъ продължихме въ скалитѣ. Единъ скритъ коридоръ ни изведе на хребетовото възвишение. После съ вѣжето и великолепно катерене стигнахме близо до върха.

И тукъ, на нѣкакви 120 метра отъ цельта, скалитѣ още веднажъ отвесно се издигаха горе. Трѣбваше да приложя цѣлото си самообладание, да не би подъ изблика на необуздана радостъ отъ победата, въ последния моментъ, чрезъ нѣкоя необмислена крачка да падна.

Въ 20 часа стигнахме 4100 м. високия буреносенъ връхъ. Понеже

по южния склонъ около върховетъ бѣ легнала мъгла и ние не познавахме пѣтя къмъ Курмайоръ, „разположихме“ се за нощувка на самия връхъ.

И докато ледениятъ вѣтъръ на хребета свирѣше острата си мелодия по зжберитѣ, въ сърдцата ни

царуваше най-чисто щастие и слънце. Сгушени единъ до другъ въ двойния човаль за спане, върху тѣсната скална площадка, нашитѣ погледи блуждаеха съ часове отъ звезда на звезда, въ опиянение отъ несравнимото преживѣване.

Отъ нѣмски: С. Л. Т.

КЪМЪ ПЛАНИНИТЪ

П. ДЕЛИРАДЕВЪ

Любовта къмъ планинитѣ е наша битова черта. Затова и мнозина отъ радетелитѣ за задружно засилване и осмисляне на тази любовъ сѣ настоявали, щото замисленото дружество, не само да се постави на планинарска основа, но и да се нарече „планинарско дружество“. Но мнозинството отъ инициаторитѣ, безъ да оспорватъ планинарскитѣ задачи на дружеството, възприели да се нарича то „туристическо“, като схващали въпроса за името чисто филологически, а не и като въпросъ, отнасящъ се до идеологията и основнитѣ задачи на оформяващото се движение.

Че планинарството и туризмътъ сѣ две различни идеологии и прикитчно-приложими задачи, това вече ясно проличава при обособяването на първото българско туристическо дружество „Алеко Константиновъ“ въ София, въ „Българско туристическо дружество“, съ клонове въ отдѣлнитѣ градове. Въ устава на така разширената организация цельта на дружеството е формулирана въ следнитѣ четири точки:

а. да насърчава въ България планинарството и туризма;

б. да разширява и да разпространява познанието на българскитѣ планини и други бележитости отъ българската природа;

в. да покровителствува и поддържа природнитѣ и историческитѣ бележитости въ страната и

г. да създава за членоветѣ си и за младежта условия за удобни и евтини излети.

Значи, основната задача е двойствена, дуалистична: да се насърчаватъ въ България планинарството и туризма, като планинарството е поставено на челно мѣсто. Вторичнитѣ задачи и главнитѣ

сръдства за постигането на целта подсилват предимно планинарския характер на дружеството.

Но при поставянето на дуалистични задачи, макаръ и на едната от тях да е даденъ формаленъ превесъ, не винаги и на всѣкъже може да се спази мѣрката на равновесие и предимственостъ. При преследване на поставенитѣ задачи най-често се наклонява по линията на по-малкото съпротивление. Въ нашия случай планинарската задача е тежка и мѣчно постижима; нейнитѣ корени лежатъ въ суровата борба съ природата, въ лицето на най-смѣлитѣ ѝ творения — планинитѣ.

Насърчение на туризма въ всичкитѣ му днешни разклонения, е сѣщо така уставна задача на Б. Т. С. Макаръ и вторична, и тя трѣбваше да се преследва съ организираната дейностъ на Съюза и неговитѣ мѣстни разклонения — дружества. Въ тази дейностъ има повече общественостъ; тукъ е автомобилниятъ туризъмъ; тукъ е стопанскиятъ туризъмъ — пропагандата за привличане на чужденци къмъ нашитѣ курорти и планини; тукъ е грижата за състоянието на нашитѣ шосета и хотели; тукъ е ревността за нагаждане на нашата администрация къмъ гостоприемнитѣ нужди на страната; тукъ е усърдието (и трѣбва да подчертаемъ: много тежко бреме за мѣстното рѣководство) за строене на туристически домове въ градоветѣ и редица други повинности и задължения, все непосилни за една идейна организация, като Б. Т. С.

Къмъ горната мрежа отъ градски задачи, Б. Т. С. трѣбваше да се нагърби и съ грижата за физическото възпитание на българската младежъ.

Тѣкмо тази по-голѣма общественостъ на туристическитѣ задачи, въ сравнение съ безмѣлвната, но сурова работа въ планинитѣ, предизвиква неизбѣжнитѣ увлѣчения въ подсъзнателно предпочитане на първитѣ задачи. А когато една организация (или държава) въ даденъ моментъ се увлѣче по една отъ многото си задачи, тя неусѣтно се нагажда къмъ нея и за рѣководството си излъчва най-

подходящитѣ за целитѣ на момента лица изъ своята сръда, а често пѣти прилича такива и отвѣтъ.

Тѣзи условия се наблюдаватъ особено рѣзко въ дейността на организации съ дуалистически задачи, като нашата. Идеалното равновесие въ преследването на задачитѣ и неотклонното запазване линията на главната целъ не всѣки пѣтъ могатъ да се постигнатъ. Презъ изтеклото десетилѣтие нашиятъ Съюзъ (по-рано Дружество) изживѣ подобно увлѣчение по вторичнитѣ си задачи и закрѣгли една епоха отъ своето лѣкатушно развитие. Въ това време, отчасти и подъ негово влияние, се създадоха необходимитѣ организации, държавни и стопански учреждения и частни акционерни и лични предприятия за туризма въ всичкитѣ му възможни разклонения. Имаме: Български автомобиленъ и турингъ клубъ, съ списание „Автомобилизъмъ и туризъмъ“; Дирекция за природнитѣ богатства и хубости; Бюро за туризма при Б. Д. Ж., съ списание на нѣмски „Деръ Булгариенвартъ“; държавно пѣтническо бюро за туризъмъ на акционерни начала; добре обзаведени чужди и мѣстни пѣтнически дирекции; Съюзъ на хотелиеритѣ; Балнеоложко дружество; рекламни бюра при отдѣлнитѣ курорти и бани, и пр. органи и пипала. Заслугитѣ на Б. Т. С. въ това направление сѣ несъмнени. Първитѣ теоретици на стопанския туризъмъ бѣха хора на туристическото рѣководство.

Най-добриятъ познавачъ на шосейния и хотелиерски въпроси въ България е безспорно бившиятъ пръвъ председателъ, архитектъ Г. Козаровъ, както и най-добре организираното бюро за туризъмъ въ София принадлежи пакъ на доскорошни рѣководители и теоретици на Б. Т. С.

Значи не само идеологично, но и обществено туризъмътъ става вторична задача, второстепенна целъ на Б. Т. С., защото не само съзнанието въ неговитѣ членове се повдига, но защото се създадоха и непосредствени органи за преследване на тази вторична задача на българ-

ското туристическо движение — приложения туризъм.

Следователно, новата ориентация, която даде последният конгрес на Б. Т. С. и подбирането на новите лица за нейното провеждане е дошла много на време и е напълно обществено оправдана. Много недвусмислено бѣ подчертано, че основната задача на Б. Т. С. (независимо отъ името) е била планинарската и че увлеченията досега могат да се обяснят, но не бива да продължават по-нататък.

Повикътъ: Назадъ къмъ планините! не е новъ, но той иде да подчертае една стара истина, малко позабравената точка първа отъ скрижалитѣ на Б. Т. С.

Казахме „позабравена“, защото не бива да се отрича, че и презъ туристическото увлечение на Б. Т. С. пакъ работата въ планинитѣ не е била съвсемъ изоставена, тъй като голѣмото увлечение бѣ повече въ върховетѣ, а по-малко въ творческитѣ нисини — клоноветѣ.

Въ попрището на градската си туристическа и физическо-възпитателна дейностъ Б. Т. С. по необходимостъ трѣбваше да сътрудничи съ спортнитѣ организации: футболни, скаутски, юнашки, ловни и пр.

Още по-надеждно и по-трайно сътрудничество ще намѣри той при рабо-

тата си въ планината.

На първо мѣсто ще има сътрудничеството на Българския алпийски клубъ, чиято дейностъ е всецѣло планинска и предимно въ високитѣ планини. За изследване на българскитѣ планини, ще има сжщо съдействието на Българското географско дружество, въ което планинарскитѣ интереси трѣбва още повече да се засилятъ.

Въ услуга на нашата планинска дейностъ ще бждатъ и всички български природо-изпитателни дружества, въ които планинарскитѣ елементи винаги е билъ винаги на висока почитъ.

Безъ да се забравятъ туристическитѣ задачи, нека заработимъ, преди всичко, въ планинитѣ и всрѣдъ планинитѣ. Тѣ сж необятно поле и за научна работа, и за практически постижения, и за художествено и поетично творчество, и за възвишени радости и приятна отмора.

Планината е нашата „майка мила“, а гордиятъ балканъ — „старъ баща“. Тѣ сж ни пазили отъ люти беди и подхранвали чувството ни за свобода и човѣчностъ.

Въ тѣхъ е нашата народна стихия. Тѣ сж истинското поле на планинарската дейностъ. Тѣ сж потика ни за работа. Тѣ сж опората на вѣрата ни въ по-добри бжднини.

МЕДИЦИНА И ПЛАНИНАРСТВО

ЛЮБЕНЪ ТЕЛЧАРОВЪ

Както при всѣки горивенъ процесъ, и горивнитѣ процеси на организма при извършване работа се нуждаятъ отъ кислородъ. Такъвъ се поема отъ бѣлитѣ дробове, свързва се съ циркулиращата изъ тъканитѣ кръвъ и тъй се доставя на всѣка жива клетка. Тука кръвта поема освобождения при жизненитѣ процеси на клетката въгледвуокисъ, освобождава се отъ последния въ бѣлитѣ дробове и взима отново нужния за клеткитѣ ки-

слородъ.

И тъй за своето устройство, за поддържане живота на клеткитѣ, както и за отлжчването на разпаднитѣ продукти организмътъ се нуждае отъ храни, каквито сж бѣлтъцитѣ, тлъстинитѣ и въглехидратитѣ.

Редомъ съ тия храни сжщественое значение иматъ и нѣкои допълнителни вещества, наречени **витамины**. Тѣ се срѣщатъ въ повечето прѣсни храни. Високата температура и про-

дължителното нагрѣване ги разрушава. Продължителната липса на витамини въ храната докарва тежки заболявания на организма, наречени авитаминози, каквито сж, напр. скорбута, пелагратата, барловата болестъ, рахита и болестъта Бери-бери. Интересно е, че рахитътъ, принадлежащъ къмъ тия болестни състояния, се подорбѣва чрезъ така наречения „Д“ витаминъ, който се образува самъ въ организма, подъ влиянието на ултра-виолетовитъ лъчи на слънцето. На това въздействие почива и лѣчението на рахита съ изкуствено високо слънце. Какво е точното количество витамини, което трѣбва да се прибави къмъ ежедневната храна не е определено. Отъ факта, че авитаминозитъ много бързо се поправятъ, като се даде на болния дори ограничено количество витамини, показва, че за организма сж нуждни минимални количества отъ последнитъ, за да осигурятъ здравословното състояние. Отъ всичко това личи, че оная храна, която е дълго готвена, която е минала презъ трайно въздействие на огъня е недостатъчна и къмъ нея трѣбва да бждатъ прибавени прѣсни субстанции. Общо взето за горивнитъ процеси въ тѣлото е безразлично дали се поддържатъ съ бѣлтъци, масти или въглехидрати. Топлинната стойностъ на тия храни не е еднаква. Освенъ това, бѣлткъ е извънредно необходимъ градивенъ факторъ, защото служи за постройка на клетъчната протоплазма въ новитъ клетки. Като мѣрка за горивната стойностъ на хранитъ служи калорията или топлинната единица, изразяваща количеството топлина, нужна да се нагрѣе единъ кгр. вода на 1° С. При своето изгаряне въ тѣлото, различнитъ хранителни начала освобождаватъ различни количества топлина, тъй 1 гр. бѣлткъ дава 4.1 малка калория; единъ гр. тлъстина дава 9.3; единъ гр.

въглехидрати 4.1 калории. Величината на горивнитъ процеси въ здравото тѣло зависи отъ различни фактори. Преди всичко трѣбва да се поддържа на известно ниво тѣлесната температура, независимо отъ околната. За целитъ на тая регулация се изразходва известно количество топлина. На второ мѣсто идва нуждата отъ енергия за работата, която се извършва, и то не само тая, която е насочена къмъ околната срѣда, но и тая, която се извършва въ вътрешността на тѣлото за поддържане функциитъ на кръвообращението, храносмилателния апаратъ, жлѣзитъ, асимилацията, дезасимилацията и отлѣчването.

Отъ всичко това личи, че горивнитъ процеси сж различно голѣми споредъ индивида и условията. У единъ голѣмъ и силенъ човѣкъ тѣ сж много по-голѣми отколкото у единъ малъкъ и слабъ; у мъжете по-изразени отколкото у женитъ.

Енергитичнитъ процеси у единъ здравъ, възрастенъ човѣкъ изискватъ при абсолютно спокойствие и състояние на гладъ приблизително 1 калория на кгр. тегло отъ тѣлото за единъ часъ; впрочемъ у единъ човѣкъ тежащъ, напр. 70 кгр. за 24 часа сж нуждни 1.600 до 1.700 калории. При едновременно даване на храна, организмътъ изисква 10 до 12% повече. Тъй че енергитичнитъ процеси се увеличаватъ до 1.800—1.900 калории. При състояние на работа, отношенията сж следнитъ: при интелектуална работа, горивната стойностъ възлиза на около 2.300 до 2.500 калории за 24 часа. При срѣдно тежка тѣлесна работа около 3.500 калории; при тежка мускулна работа — 3.500, 4.000 и повече калории. При единъ напрегнатъ работенъ день, работникътъ може да даде приблизително двойно повече горивна работа на организма си, отколкото въ день на почивка.

У здравия човѣкъ хранителната дажба се опредѣля споредъ нуждата и мѣрката на чувството за гладъ. Вземе ли човѣкъ по-малко хранителни вещества, отколкото му е нужно за топлинната регулация и произвеждане на работа, то тѣлото почва да се храни съ собствената си субстанция. Състоянието на пълненъ гладъ костува на човѣка неговата собствена тъканъ. При това биватъ най-напредъ изразходвани въглехидратитѣ и тлъстинитѣ и на последно мѣсто идва разпадането на бѣлтъчинитѣ вещества.

Ако напротивъ въ организма се вкарватъ повече хранителни материали, отколкото диктува нуждата, то тия материали се складирватъ. Това става най-напредъ съ тлъстинитѣ. Бѣлтъкъ у възрастния човѣкъ се складира въ извънредно малко количество. Сжщото почти се отнася и до въглехидратитѣ, които се отлагатъ въ малки количества въ черния дробъ и мускулитѣ. Организмътъ може, обаче, да превръща въглехидратитѣ въ тлъстини. Тѣй се обяснява при прехранването дори съ ограничена тлъстинна материя, отлагането на обилни тлъстинни депа. Тлъстинниятъ запасъ се открива на опредѣлени мѣста, каквито сж подкожната мазна тъканъ, голѣмото було на корема, около бжбрецитѣ и сърдцето и въ черния дробъ. Следъ тия кжси предварителни сведения върху принципитѣ на обмѣната ще се обърнемъ къмъ дейността на нервитѣ и мускулитѣ.

Всички органи стоятъ подъ господствуващото влияние на нервната система. Последната се дѣли на два голѣми отдѣла, чието познаване е отъ значение за разбирането на жизненитѣ процеси. **Касае се до две съвършено самостоятелни системи, които понѣкога стоятъ въ вътрешно отношение една къмъ друга:** едната е представена отъ главния, малкия и гръбначния мо-

зъкъ отъ една страна, и перифернитѣ нерви отъ друга и се нарича **анимална нервна система**. Другата, сравнително по-старо образуване, е вегетативната нервна система. Касае се до извънредно комплицирани гнѣзда съ нервни влакна и лежащи между тѣхъ нервни клетки, които сж разпрѣснати изъ цѣлото тѣло чрезъ всестранни разклонения. Тая система стои, както казахме, въ връзка съ анималната въ гръбначния мозъкъ.

Функцията на анималната нервна система се състои, преди всичко, въ изпълнение на отдѣлни процеси, насочени къмъ околния свѣтъ. Отъ тая нервна система произлизатъ дразненията за дейността на мускулитѣ — съзнателнитѣ, активни движения на тѣлото.

Седалището на висшитѣ функции на мисловнитѣ процеси, на чувствителния животъ и волята е кората на главния мозъкъ. Тая кора е съставена отъ нервни клетки. Отдѣлнитѣ области на мозъчната кора иматъ отдѣлни функции. Подъ мозъчната кора и въ бѣлото вещество на гръбначния мозъкъ протичатъ въ разни посоки нервни влакна. Въ централната нервна система сжществуватъ, освенъ това, клетъчни групировки, представляващи подсъзнателнитѣ рефлекторни центрове. Най-различни рефлекторни движения въ тѣлото сжществуватъ въ голѣмъ брой и играятъ значителна роля въ сжществуването. Една голѣма частъ отъ нашитѣ движения и външни прояви въ живота ставатъ рефлекторно. Напр., дишането, гълтането при яденето и пиенето, ходенето и всички защитни движения.

Взаимнитѣ отношения на скелетната мускулатура следватъ рефлекторно, обаче въ много случаи ние можемъ да подчинимъ тия функционални отношения на волята. Главниятъ мозъкъ упражнява една контрола върху лежащитѣ подъ

кората му центрове и може да подтиска или преобразява идващите от тях импулси. Може да се каже, че при анималната нервна система, мускулните движения могат да се поставят въ зависимость от волята, както и да се извършват съвършено рефлекторно. Пренасянето на впечатленията от външния свят става чрез сътивата. Тъ са поставени въ краищата на сътивните нерви. Тъ напр., най-важната част на нашето око е ретината, поставена въ края на очния нерв. Въ противоположност на анималната нервна система, чиито функции са поставени под контролата на волята, импулсите въ вегетативната нервна система възникват несъзнателно. Вегетативната нервна система управлява всички органи на тялото, съ включение на скелетната мускулатура, е независима от волята. Тя се влияе от чувствата и настроенията. Тъ напр., никой не може да ускори или да забави сърдечната си дейност, но едно подтиснато или весело настроение може да направи това. Стомахът и червата са независими въ функцията си от нашата воля, но един приятен мирис, видът на една гостба или дори само мисълта за нея, предизвиква усилена работа на стомашно-чревните жлъзи. Напръчно набраздената мускулатура, представлява активния двигателен апарат на нашето тяло, съдържа вложени чувствителни апарати, посредством които през време на мускулното съкращение се добива представа за равномерността на силата му. Тая регулация се произвежда рефлекторно и допринася извънредно много за упражняване на всяка спортна проява. Тръбва да се допълнят и няколко думи върху дишането на мускулната тъкан, имаща извънредно значение върху работоспособността ѝ и улесняваща разбирането на мускул-

ния тренингъ. Мускулната клетка използва като енергетичен материал при съкращението си въглехидратите. Тъ се намиратъ тукъ въ едно сложно състояние. За своята собствена работа мускулът не използва кислорода. Той получава при работата си енергия от разцепването на въглехидратната молекула и свеждането ѝ до млъчна киселина. Въ спокойно състояние тая образувана млъчна киселина въ по-голямата си част се превръща отново въ въглехидрати и може отново да служи за енергетичен материал на мускулите. Една малка част пъкъ се окислява и се превръща въ въглена киселина и вода. Мускулът използва кислородъ само въ периода на напрежение за частичното изгаряне на млъчната киселина. Получи ли мускула по-малко кислородъ, отколкото му е нужно за окислението на млъчната киселина, последната се натрупва и води до умора на мускула. Кислородната липса се случва у мускулите при смущение въ кръвообращението. Практически това състояние на умореност на мускула се познава по често следващите една след друга мускулни контракции или пъкъ по една продължително траеща контракция.

Познанията за влиянието, което високият климатъ оказва върху физиологическите процеси, е дъло на множество нови проучвания въ последно време.

Високият климатъ оказва едно добре изразено влияние върху образуването на кръвъ. Известно е, че въ високия климатъ се развива едно увеличение на червените кръвни тлъца, една концентрация на съдържащото се въ тях пигментно кръвно вещество — хемоглобинъ, както и едно общо увеличение на кръвното количество. Увеличението на червените кръвни тлъца и хемоглобина се постига чрез едно покачено кръвообра-

зуване на кръвни клетки въ костния мозък. Причиняващият този процес факторъ е въздушното разреждане или по-специално обедняването на въздуха откъмъ кислородъ. Обратно — вкарването на кислородъ намалява покачането число на червенитъ кръвни тълца, добити чрезъ въздушното разреждане. На това обстоятелство почива срѣщащето се въ голѣмитъ височини синкаво оцвѣтяване на кожата. Споредъ Баркрофтъ, това посиняване, известно подъ името цианоза, настѣпва тогава, когато аортната кръвъ не е достатъчно наситена съ кислородъ и приема тъмно-синия цвѣтъ на венозната кръвъ. Кръвното налѣгане при преминаването въ по-високи региони и при по-продължителенъ престой въ такива, отбелязва едно покачване, което е сжщо тъй свързано съ кислородната недостатъчностъ. Кислородното дишане възвръща нормалното състояние. Това повишение на кръвното налѣгане, особено изразено у възрастнитъ, не предизвиква у здравъ човѣкъ особени смущения следъ известно време постепенно спада. Установено е, че дишането на твърде беденъ откъмъ кислородъ въздухъ води къмъ бързо разширение на сърдцето. Изследванията на Баркрофтъ върху съдържанието на сърдцето при голѣми височини, показватъ, че при спокойствие нѣма особено увеличаване на минутния обемъ, обаче при работа — изкачване по планина, напр., последниятъ е значително по-голѣмъ, отколкото при съответното напрежение отъ работата въ долините. Тъй се установява едно претоварване на сърдцето, което води къмъ получаване на едно сърдечно уголѣмяване. Последното засѣга особено дѣсната сърдечна половина, което показва, че увеличеното съпротивление на сърдечната дейностъ се срѣща въ малкото кръвообръщение. Сърдеч-

ното разширение настѣпва индивидуално съ голѣми разлики. Това се наблюдава не само при изкачването, но и при лѣтенията съ аеропланъ. Всички участници въ Маунтъ-Еверестската експедиция отъ 1924 год., по даннитъ на д-ръ Съмервилъ, сж получили сърдечно разширение, което въ течение на нѣколко седмици е изчезнало въ долината. Подобни данни намираме въ докладитъ и на Хималайски експедиции — Диренфуртъ, Мерклъ и Бауеръ.

Пулсътъ на високия климатъ у всички хора е по-обилень, отколкото въ долините. Въ началото на престоя въ височинитъ, даже и при абсолютно спокойствие, пулсътъ се ускорява и това при малко напрежение се усилва. Констатира се и неправилностъ въ пулса. Подобни смущения се наблюдаватъ и у здрави и калени натури, докато трае аклиматизацията. Неправилността на пулса може да се срещне въ две форми: или въ зависимостъ отъ дишането, т. н. респираторна аритмия, ускоряване при вдишване и забавяне при издишане, или пѣкъ два пулсни удара следватъ бързо единъ следъ другъ, следъ което настѣпва дълга пауза, т. е. състояние наречено екстрасистолия.

При, сравнително, не високо издигане, настѣпватъ промѣни въ дишането. Издишаниятъ за една минута въздушенъ обемъ нараства. Причината е, както и за покачването на кръвното налѣгане, кислородния недостатъкъ, нѣщо което може да се поправи въ голѣмитъ височини съ кислородно дишане. Баркрофтъ обяснява дълбокото дишане въ планинитъ чрезъ покачената дразнимостъ на дихателния центъръ въ продълговатия мозъкъ. Льови, напротивъ, прокарва възгледа, че дразнимостъта не е покачена, но важнитъ за живота органи, къмъ които принадлежи и дихателния центъръ сж изложени на по-

особено кислородно напрежение на кръвта, отколкото на това, на което сж привикнали. Въ голѣмитѣ височини настѣпва една силна уморѣмостъ на мускулатурата. По Баркрофтъ, причината за това не е кислородната липса, но набирането на млѣчна киселина въ кръвта, която при мускулната работа въ височината се увеличава.

Влиянието на вегетативната нервна система и свързанитѣ съ нея жлѣзи съ вътрешна секреция отъ високия климатъ още не е добре проучена. По-лесно установими и наблюдаеми сж въздействията върху анималната нервна система. Въ срѣднитѣ височини, това въздействие има възбуждащъ, въ по-голѣмитѣ височини — парализиращъ характеръ. Между смущенията на сѣтивни органи, може да се споме не треперането на прѣститѣ, особено у хора, които рѣдко излизатъ отъ долината. Това се наблюдава особено у възрастни и у анемични. Въ височинитѣ се наблюдава често и безсънието.

Предполага се, че съ падането на въздушното налѣгане, изложенитѣ на въздуха части на сѣдовия апаратъ, каквито сж сѣдвоветѣ на кожата и бѣлитѣ дробове, се влияятъ по начинъ, щото въ тѣхъ се събира по-голѣмо количество кръвъ. Подобни механически въздействия на пониженото въздушно налѣгане наподобяватъ действието на вентузата. На това се дължатъ срещанитѣ въ височинитѣ кръвоизливи отъ лигавицитѣ.

Едно друго механичено въздействие на намаленото въздушно налѣгане се проявява въ отслабване на взаимното налѣгане на ставнитѣ повърхности и ставнитѣ връзки. Тѣй се достига до едно разтѣгане на ставнитѣ капсули и връзки, състояние, което лесно може да се препише на преумората. Слънчевитѣ ж-

чи, споредъ различната дължина на вълната си, иматъ различни физиологични въздействия, които не сж добре проучени. Ултра-виолетовитѣ лѣчи при проникването имъ въ тѣлото, се поглѣщатъ още въ най-горнитѣ пластове на кожата. Подъ тѣхното химично действие се образува въ тѣлото кожния пигментъ, който се отлага между сѣщинската кожа и епидермиса. Силното кръвонапълняне на кожата спомага за образуването на пигмента. Образуването на пигмента ние схващаме като защитна реакция, чрезъ която подлежащитѣ тъкани се запазватъ отъ повреда. Ултра-виолетовитѣ лѣчи, освенъ това, активиратъ калциевата обмѣна посрѣдствомъ „Д“ витаминитѣ. Инфра-червенитѣ се поглѣщатъ още на повърхността на кожата и иматъ чисто топлинно въздействие, което липсва въ по-долнитѣ слоеве. Свѣтлитѣ лѣчи на слънчевия спектъръ притежаватъ способността да проникватъ надълбоко и да проявяватъ и тамъ топлинното си въздействие. Колко е силно действието на слънчевитѣ лѣчи върху тъканитѣ на човѣшкия организъмъ ни учатъ явленията на слънчевитѣ изгаряния. Тукъ могатъ да се наблюдаватъ всички степени — отъ най-лекото зачервяване до умъртвяване на тъканята. При това трѣбва да се знае, че ние малко познаваме слънчевото влияние върху по-дълбокитѣ слоеве, но трѣбва да се допустне, че имаме едно дразнеще въздействие върху клетката, която засилва своитѣ функции, докато се изтощи завинаги. Известно е, че подобно стимулиране на клеткитѣ предизвиква отдѣляне на много разпадни продукти, които, безъ съмнение, играятъ значителна роля въ организма.

(Изъ една сказка предъ планинската спасителна служба)

ОСКАРЪ ЕРИХЪ МАЙЕРЪ

Производството на алпийската литература наброява — особено напоследък — съ хиляди страници годишно. Не единъ отъ тѣзи, за които планинитѣ сѣ най-висшето откровение, се счита призванъ да сподѣли своитѣ истински и дълбоки преживявания въ планината съ другитѣ, които се движатъ подъ сѣщитѣ знамена по склоноветѣ на планинитѣ.

И все пакъ книгитѣ, които рисуватъ пѣтя на човѣка въ планината, не като простъ нанизъ отъ събития, случки и преживѣлици, а като единъ животъ, посветенъ на висинитѣ и изпълненъ съ вътрешна смисълъ, сѣ твърде рѣдки и не е мѣчно да се запомнятъ имената, които сѣ истински представители на алпийската мисълъ.

Единъ отъ тѣхъ, който съ една една единичка книга завладѣ душитѣ на всички планинари, е именно Оскаръ Ерихъ Майеръ. Неговата книга „Дѣло и блѣнъ“*) излѣзе въ най-тежкитѣ години — годинитѣ следъ войната, когато цѣло едно човѣчество стоеше предъ разсипнитѣ на своитѣ духовни ценности и връзката съ миналото бѣ загубена. Въ 1919 година книгата „Дѣло и блѣнъ“ запали отново огъня на истинското прозрение въ дѣлото на планинитѣ и върна всички къмъ истинската ценностъ на духовното преживяване.

Но и досега Оскаръ Ерихъ Майеръ остава най-забележителния поетъ на планината. Да, поетъ — защото, наистина, това, което той разправя за планината и човѣка въ нея, не е друго, освенъ възвишената поезия на една пълна съ видения и образи душа.

Една книга на „алпийско преживяване“ е наречена отъ самия авторъ книгата. И може би никъде другаде преживяванията не сѣ предадени тѣй дълбоко, тѣй богато и картинно, както у Майеръ. Достатъчно е да се прочете само единъ

отъ многото разкази за неговитѣ пѣтувания въ планинитѣ, единъ отъ неговитѣ очерки за отношението на човѣка къмъ планинитѣ или една отъ неговитѣ скици на многото планински дни: тѣ всички лѣхатъ свежестъта на самата планина, величието на човѣшкото дѣло въ тѣхъ и нѣжността на единъ неспиренъ купнежъ къмъ висинитѣ, който като че остава единственъ смисълъ на цѣлия му животъ . . .

Българскитѣ туристи и планинари, може би далечъ не сѣ израсли до възвишения романтизъмъ — така присѣщъ на всѣки нѣмски писателъ — на Оскаръ Ерихъ Майеръ. Но голѣма частъ отъ увода къмъ неговата книга важи и за насъ, които сме сѣщо тѣй далечъ въ планинитѣ: „Да кажа съ думи това, което сѣ планинитѣ за менъ. Понеже мнозина, които — като знаятъ да държатъ пикела — повѣрваха, че сѣ призвани и да говорятъ, алпийската книжнина се приноси до малocenността на масовото спортно производство. Моятъ стремежъ бѣ да покажа, че и планинецътъ може да даде съ словото си образъ на своето преживяване, което да бѣже художествено преценено“. (Уводъ, стр. 7 — ние ще цитираме по третото издание). Въ това, впрочемъ никой другъ не успѣ тѣй много, както Оскаръ Ерихъ Майеръ.

Цѣлото творчество на Оскаръ Ерихъ Майеръ ние искаме да охарактеризираме само въ две посоки: като поетично предаване на едни дълбоки преживявания, възвишени както въ своитѣ потици, така и въ даденитѣ имъ отъ автора изрази и — на второ мѣсто — неговото отношение къмъ това, което ние наричаме проблемъ на планината: последниятъ смисълъ на онази дейностъ, която човѣкъ развива въ планината и която почти винаги остава загадка за самитѣ насъ.

Не е възможно въ единъ кратъкъ очеркъ да се цитиратъ или предадатъ —

*) Издателство Рудолфъ Ротеръ, Мюнхенъ, 1928, 3. издание.

всѣки опитъ за това би билъ несчастенъ! — всичкитѣ ония прекрасни описания, които следватъ едно следъ друго върху страницитѣ на книгата, като вълшебни картини отъ единъ свѣтъ, който за всички ни ще остане върховенъ купнежъ тука, на земята. Но не ни е и това целта. Достатъчно е да поднесемъ на българскитѣ туристи ония мѣста отъ книгата, които завладяватъ съ истинността на своя изразъ и съ съвършенството на своето чувство.

Майеръ е майсторъ не на настроението, което диша отъ една обикновена фотографическа снимка. Далѣко повече: той трогва, унася, завладява. Отъ най-семплата обстановка той изгражда духовното царство на едно състояние, което всѣки може би отъ насъ е преживѣлъ, но малцина задържали въ паметта си и душата съ ония краски, които единствено го издигатъ като дълбоко преживяване.

„Бѣше въ скалитѣ на Дантжонъ ... Мъгли изпълняха ущелието, пълзяха надъ ледника и се прилепяха като меки, влажни кърпи въ камѣка. Никакво дишане на въздуха, никакъвъ звукъ. Въ долината не се виждаше приятелска кѣща и наоколо не свѣти никой връхъ. Само тишината на камѣка и далечната, влажна, една подвижна сивота. Една картина на хаоса и на вѣчността.

Връзкитѣ, които ме свързватъ съ хората въ долините, се разкъсватъ. Душата ми тъмнѣе, като камѣка, безъ купнежъ, безъ целъ и безъ мисль. Надъ цѣлата преходность повѣва вѣчната сивота.

И ето снѣгътъ. Меки, голѣми снѣжинки падатъ. Сребърни звездички се закачатъ върху космичетата на моята куртка, други се топятъ върху рѣцетѣ ми и капятъ. И все голѣмата, сива тишина наоколо, отъ която се дочува само неясенъ шепотъ.

Азъ се притискамъ все повече къмъ скалата, безъ купнежъ, безъ целъ и безъ мисль. Да дойдеше само сънътъ надъ затворенитѣ ми очи изъ скалата и изъ шепнешката сивота, да ме пренесеше мѣг-

латата отъ татъкъ хаоса и въ вѣчността ...“

Или:

„Вечерта дойде и снѣжинки заваляха. Траурни вуали заиграха около скалитѣ. Азъ почувствувахъ, обаче, отново желанието да трѣгна по пѣтя къмъ висинитѣ. Бавно събуждащата се нощъ пакъ разпростираше съ тъмни рѣще омаята на загадкитѣ надъ зжберитѣ. Това не бѣше вече прочутия хребетъ, по който малко отъ насъ сѣ минали — това бѣ една призрачна стена, обгаряна отъ сивотата на облацитѣ и пѣната на сребърния снѣгъ. Безразлично кжде. Навѣнъ въ свѣта, въ приключението, докато най-после рѣцетѣ доловятъ каменния лобъ на върха, когато стенищата душа на предѣла на крайния отвесъ потѣне съ търещитѣ очи въ бездѣлната дълбочина на развълнуваната нощъ ...“

Образецъ на красивъ стилъ или съчинена поезия? — Не, съвършениятъ изразъ на едно преживяване, което замира въ напрежението отъ вътрешната красота. Която и страница да обърнете въ книгата — дали когато съ юношески възторгъ разказва първото изкачване на Монбланъ отъ Балма или пъкъ за безкрайнитѣ нощи около този връхъ (Монбланъ, стр. 177), дали когато описва една нощъ върху ледника (Една нощъ на Обергабелхорнъ, 139) или пъкъ разказва своята изповѣдь като планинецъ — навсѣкжде жщиятъ стилъ, който самъ е едно преживяване ...

Както всички планинци, така и Майеръ си поставя сѣдоносни въпросъ — за смисъла на своето дѣло въ планината, за вътрешната целъ на ония дни и нощи, посветени на купнежа къмъ висинитѣ. И може би никжде другаде — даже и въ традицията на нѣмския идеализъмъ и романтизмъ — духовната връзка съ издигнатата въ символъ материя не е тъй изключително подчертана, както при него. Да се разбере Майеръ, не е достатъчно да бжде човѣкъ планинецъ или поетъ, нито даже и дветѣ заедно: той трѣбва да се е издигналъ до единъ ми-рогледъ на най-висшъ идеализъмъ, който вижда образи даже и тамъ, кждето рѣ-

цетъ ловятъ скалата или пропадатъ въ пукнатинитъ на ледника.

Първото, което Майеръ подчертава навсѣкжде съ ожесточение, то е спортното, разбирай тука повърхностното, увлечение къмъ рекорди или цифри, които убиватъ истинското вътрешно преживѣване.

„Когато отивашъ въ планинитъ, остави се да бждешъ носенъ само отъ вътрешната необходимостъ, която не се мѣри съ одобрението на публиката. Стой далече отъ ония, които отъ завладяването на планинитъ искатъ да направятъ единъ занаятъ, когото да изучатъ призвани и непризвани . . . И ти си определенъ за пазителъ на висинитъ, за да не се обърне храмътъ върху тѣхъ въ пазарище, въ което всѣко нѣщо има своята цена и своя купувачъ.“

„И дигай очитъ си къмъ планинитъ съ страхопочитание, което е сжщверменно и най-дълбокия изворъ на планинско преживѣване. Който поставя скалата съ хладенъ погледъ въ скалата на различнитъ градуси мжнотии, безъ да може, съзерцавайки, да почувствува, какъ надвишаващитъ всѣка представа стени заплашватъ да се срутятъ върху него; който цени само числото на стѣпкитъ, които отварятъ пътя къмъ леденитъ дворци; който смѣта работата по едно изкачване само на часове, които превъзможватъ съпротивата на каменнитъ кули; който никога не е почувствувалъ въ тихо самоотдаване небесната красота на обкръженитъ отъ сребърни знамена бѣли хребети, който никога не се е услужвалъ въ мистичнитъ гласове при нощувка на открито — той ще се върне, въпърѣки всички външни победи, беденъ въ низинитъ на живота . . .“

Разбира се, и Майеръ подчертава достатъчно ясно вътрешния смисълъ на борбата, която ражда истинското щастие — не себевъзможването. Защото не простата борба съ елементитъ на материята е, която увлича и вълнува: преди всичко и надъ всичко е борбата на планинеца самъ съ себе си, съ поставената задача като императивъ на волята, на най-добритъ негови духовни качества. И Майеръ признава стремежа къмъ тази борба отъ

нейния най-простъ видъ: приключението („Ние искаме да имаме дни, въ които сутринята не знаемъ наградата на вечерята. Ние искаме да се впуснемъ въ непознатото, което да изпълни съ ново вино сжждоветъ, които сж ни дотегнали съ ежедневната вода“ — 248) до срещата последна опасностъ — смъртта — борба, която единичка дава върховна награда. („Не само външния видъ на красотата е, която те привързва къмъ планината, но красотата, която росата на преживѣването кара да цѣфти изъ собствената ни душа“ — стр. 248 или „Не носи ли всѣки планинецъ къмъ върховетъ най-остритъ противоречия: охотата за борба и радостта на чистото съзерцание?“ — стр. 249).

Естествено, и за него тази борба не е безотговорна игра съ случая или съ шанса, защото „една случайностъ може отъ победителъ изведнажъ да ни направи победени. Само, който не иска да види това, той си играе лекомислено съ живота“ — стр. 132. Но оржжието срещу това е една техника и едно духовно напрежение, които сж най-проститъ елементи на всѣка планинска идеология.

Но, какво, собствено, е планината за насъ и какво е отношението ни къмъ нея? Преди всичко, едно предупреждение: „Не бива да се забравя въобще, че най-бедниятъ вътрешенъ животъ е достатъчно богатъ, за да се подведе подъ една формула и че въ всѣки животъ има много, нагледъ противоречиви, мотиви, които даватъ видимата резултантна, наречена високопланинско проявление“.

Най-напредъ: свѣтътъ на планината не сжществува самъ за себе си или той сжществува доколкото ние го носимъ съ себе си. „Свѣтътъ на планинитъ е едно огледало, което показва всѣкому неговата бедностъ, неговото богатство. Кое то си занесълъ горе въ планинитъ, тѣ ти го връщатъ честно назадъ. Но което си загубилъ въ живота, свѣтящиятъ връхъ не ще ти го върне.“

Всичкото щастие отъ планинитъ е и нашето собствено щастие, всичката утеха на планинитъ е утехата на собствения ни духъ. Затова може да се случи, че

веднажъ вѣчното мълчание, което ти е близо, става мрачна угроза, че челата на планините ти се струват студени и безчувствени, че познанието те стрѣска: — ти си видѣлъ собствения си образъ, ти си гонилъ собствения си стремежъ, ти си обичалъ собствената си любовъ ...“ — стр. 245.

И Майеръ върви по пътя на личното израстване въ планината. Отъ начало жаждата за подвигъ и победа, после духовното издигане до една вътрешно обусловена символика въ планините, за да достигне тихото съзерцание на истинската красота, която не е форма, нито краска, а само вливане въ органичното царство на всемира. „Какво сж за насъ планините“, се пита той по срѣдата на своя планински животъ. „Единъ символъ за голѣмия безцеленъ стремежъ, който — съзнателно или несъзнателно — действува въ всѣки отъ насъ, който иска да посегне къмъ звездитъ, но може да направи само малка крачка; който затова обръща достижими образи въ живота въ символи за вѣчнодалечната целъ, къмъ която се стреми тъмната воля на живота“... за да се опровергае самъ скоро: „Който е прозрѣлъ веднажъ въ символиката на своя Богъ, той не колѣнничи вече предъ него. Когато съмъ прозрѣлъ: че планините сж само единъ коронованъ отъ моя стремежъ символъ за вѣчно-далечната целъ, но не самата целъ, моятъ купнежъ ще се отвърне безъ вѣра отъ този символъ и ще търси другъ по-високъ, предъ когото отново може да колѣнничи“.

Така, и Майеръ вижда накрая да расте въ планината синьото цвѣте...

Върху канавата на борбата, на въ-вътрешното превъзможване и израстване до най-висшата красота у него се възвисява познанието до онова, което едничко остава трайно на земята — **планинското дѣло**.

„Последното, най-хубаво познание на планинеца остава планинското дѣло. Дѣлото, което не пита защо е родено, на коя целъ служи. Дѣлото, което цѣпти като дърво, на слънце и вѣтръ което

се издига въ живота, твърдо, като скала. Неговото право е неговата воля. Неговиятъ произходъ е тъменъ като Богъ и ясенъ като живота.

„Какъ всичко е просто въ планините. Целитъ сж ясни и саморазбрани! Тамъ е върхътъ и тукъ съмъ азъ. Между утрината и вечерята е разрешението. Пирамидата на върха е постижима, сбждването и моитъ очи женатъ видимата на града. Никое дѣло не може да бжде по-скромно и по-чисто.

„Така въ планините живѣе вѣчната утеха за трагиката на живота: едно кж-со сбждване за всѣки, който се стреми къмъ недостижимото, една утеха за никогато не задоволения стремежъ“ — стр. 251..

Съзнанието за дѣлото е короноасано у Майеръ отъ чувството му за всемира, въ чертозитъ на който той е навлѣзълъ по пжтищата презъ планинскитъ върхове. И тамъ най-после намира утеха и отмора вѣчния стремежъ къмъ висинитъ, вѣчното посягане „по-горе“ — „Скоро азъ нѣма да имамъ нужда отъ Васъ. Още нѣколко години и тогава Вие ще стоите като бѣли облаци, далече на вечернята на моя животъ. Борбата е свършена. Лагернитъ огньове угасватъ, стжп-китъ въ леда се стопяватъ, скалитъ, съ които се борихъ, се ронятъ и побед-ниятъ паметникъ на върха се разпада отъ вѣтъра и мраза.

„Азъ Ви се бѣхъ подарилъ въ бурята на дѣлото и въ мечти, които почи-ватъ, добили образъ, въ ритѣма на словото: парче по парче отъ моята душа. Скоро азъ нѣма да имамъ нужда отъ Васъ. Азъ съмъ въ Васъ и Вие въ мене. Свѣтлинитъ изгасватъ, затихва страстѣта и неспокойството отъ неизвършеното дѣло. Тогава едва Вие ще бжде-те напълно мон, тогава азъ ще бжда Вашъ владѣтель, макаръ че моятъ кракъ повече не ще Ви побеждава. Мощѣта надъ мене, която бѣше вашата, тази мощъ е моя и волята е обърната въ съ-зерцание ...“

Стефанъ Поповъ

ИЗЪ СЪЮЗА ЗА ЗАЩИТА НА РОДНАТА ПРИРОДА

ПРОФ. Д-РЪ СТ. ПЕТКОВЪ

На 10 юлий 1935 г., въ малкия салонъ на Академията на наукитѣ, се състоя общото годишно събрание на Съюза за защита на родната природа. Въ него, отъ името на настоятелството, въ отчета си за изтеклата дейна година, край другитѣ важни работи, съ обстоенъ критиченъ огледъ азъ привлѣкохъ вниманието на събранието и върху народния паркъ „Витоша“.

Изтъквайки, че отъ 1 януарий 1935 г. насамъ съществуването на този паркъ е напълно осигурено отъ страна на тогавашното министерство на народното стопанство, че той вече е повѣренъ на достоеенъ управителъ и уредбата му усилено е подета още отъ началото на пролѣтътъ, не и безъ чувство на разочарование отбелязахъ, какво предъ нормалния развой на неговата уредба, за съжаление, се издигатъ прѣчки, които застрашаватъ да разстроятъ цѣлото благородно и благодатно дѣло, тъй щастливо замечтано отъ Съюза и тъй целесъобразно и високо похвално осъществено отъ страна на министерството.

Въ сжщностъ, казахъ азъ, тѣзи прѣчки за сега сж само две — едната е постройката на здание отъ страна на банковитѣ чиновници въ вътрешността на самия паркъ, а другата — желанието на населението отъ с. Бистрица да борави и разкрие кариера въ най-сжществената частъ на парка, подъ скалния ридъ „Рѣзньоветъ“. Разбира се, причини напълно или отчасти отстраними.

Както азъ въ отчета си, тъй и други осведомени по дѣлото представители на Съюза, при разглеждането и разискванията на отчета, хвърлиха пълна свѣтлина, както върху естеството на прѣчкитѣ и тѣхното възможно отстранение, тъй и върху окончателната нормална уредба и бждещъ естетично-художественъ видъ на парка. И, следъ всестранно обсъждане на въпроса, общото годишно събрание стигна до следнитѣ общи заключения:

I. По въпроса за банковото здание

понеже се твърдѣше, какво банковитѣ чиновници първоначално сж заявили за лѣтовнищенъ строежъ, то събранието сиѣтна, че съгласието имъ впоследствие (разбира се при сжщитѣ планове) да бжде зданието хижа, постройката му все пакъ не се оправдава, защото призмцията е, че зданието ще се използва само отъ тѣхъ, при известни привилегии. А тъкмо това създаваше опасенъ прецедентъ. За това именно въ по-раншната си статия (въ в-къ „Миръ“, брой 10,482) азъ настояхъ, че банковитѣ чиновници би трѣбвало доброволно да се откажатъ отъ този строежъ, защото иначе единъ день ще имъ се наложи да отстъпятъ зданието за обща хижа на излетниците.

Разбира се, отказъ отъ строежъ не последва, защото материали за него вече бѣха складирани на самото мѣсто. И не само това, ами 2—3 седмици по-подиръ, отъ името на „Клуба за физическото възпитание на банковитѣ чиновници“ тържествено се положи и основния камѣкъ на бждещата негова хижа. При това, само нѣколко дена подиръ този тържественъ актъ, членътъ отъ управителния съветъ на казания клубъ г. Гено Матеевъ, съ писмо до в-къ „Миръ“ (брой 10,507), излѣзе предъ обществото да оправдае извършения отъ клуба актъ и обвини менъ и генерала отъ запаса г. Д. Кацаровъ (вижъ статията на последния въ в-къ „Миръ“, брой 10,504), че сме изнасяли въ статиятѣ си заблуждение и сме си присвоили правото да пазимъ само ние природата!

Оставяйки настрана закачкитѣ и умишленитѣ натяквания на непросвѣтения въ дѣлото на съюза господинъ, както и обстоятелството, какъ е изпъкналъ на сцената тъй наречениятъ „Клубъ за физическото възпитание на банковитѣ чиновници,“ (!?), азъ своевременно отговорихъ, че по сжщественитѣ два пункта на писмото му (в-къ „Миръ“, брой 10,509) въ следния смисълъ:

1) Че Съюзътъ бѣше увѣренъ, какво

отмъна на строежа нѣма да последва, но че той все пакъ се утешава съ публичната декларация, чрезъ г. Матеева, на банковия клубъ, какво бждещата негова хижа ще служи за общъ приютъ на излетниците (отъ чиято срѣда на столичани и да сж тѣ). А че случаятъ представя опасенъ прецедентъ, въ това нѣма съмнение. Той именно послужи за поводъ и на други клубове, корпорации и дружества да искатъ отъ управлението на парка мѣста за постройка на хижи. Па, ако всички сдружения и училища по физическо възпитание въ столицата пожелаатъ сжщото, ще трѣбва ли да имъ се откаже? При това, непременно по Витоша ли ще трѣбва да се построятъ всички здания за физическо възпитание? — Ето защо азъ смѣтамъ, па и цѣлиятъ Съюзъ мисли тѣй, че въ бждеще, вънъ отъ извършения вече прецедентъ, ще трѣбва да иматъ право да строятъ здания за свои нужди само управлението на парка, съответно Министерството на народното стопанство (днесъ наново Земледѣлието) и общината, а, когато се касае до хижи или паркови хотели, това да става съ разрешение отъ последнитѣ, при компетентно мнение и отъ страна на на Съюза.

2) Че азъ и Съюзътъ ни най-малко, не сме се съмнявали, че особено клубътъ на банковитѣ чиновници ще издигне най-хубавата и удобна въ всѣко отношение хижа и ще я украси най-добре. Но върховниятъ идеенъ смисълъ на грижитѣ на Съюза, като общественъ стражъ спрямо мѣстната красота на родната природа не се състои тъкмо въ туй, кой както иска да украсява, а въ общата планомѣрна уредба на парка отъ страна на самото управление и отдѣлението на горитѣ при Министерството, посрѣдствомъ подобрани, свойствени на Витоша и страната горски и тревисти елементи. Тѣй че въ туй отношение и уредбата на банковата хижа ще трѣбва напълно да се съобрази съ общия планъ на управлението на парка.

II. По въпроса за желанието и домогванията на населението отъ с. Бистрица, общото събрание сжщо тѣй застава на ясно опредѣлено становище, а именно:

а) разкриване на кариера не бива и не

трѣбва да се допуска, нито въ рамкитѣ на самия горски резерватъ подъ „Рѣзньоветъ“, нито въ яйлѣцитѣ около него; и б) цѣлата тази областъ на парка трѣбва строго да бжде защитена спрямо желанието на бистричани, да я иматъ за пасбище и да използватъ горитѣ ѝ, което ще бжде равносилно на опустошаване на резервата.

Най-много, и то пакъ за временно използване, може да имъ се отдѣли за допълнително пасбище най-долната с.източна часть (Катунице) отъ района на парка, която е надъ селото и вънъ отъ рамкитѣ на резервата. Тогава тя и онази, която се намира подъ самия резерватъ, селската мера и селскитѣ гори ще могатъ нашироко да задоволятъ нуждитѣ на селото.

Настояванията на бистричани да използватъ и яйлѣцитѣ отатѣкъ югоизточната страна резервата не търпятъ критика, защото, поради строго охраняване презъ последнитѣ години, тѣ не сж ги използвали. И, ако сега настояватъ да имъ се отстъпятъ, това, вѣроятно, правятъ съ омисълъ да ги изплоскуватъ косвено, както това сж правили по-рано, като сж ги давали подъ наемъ на карачанитѣ.

Но надъ всичко друго, въ пълна и неотмѣнна защита не само на днешната цѣлостъ и нормална уредба на парка, ами и на неговото бждеще постепенно разширяване къмъ политѣ на Витоша, въ събранието се изтъкнаха и други много важни съображения отъ високо културенъ и естетично-художественъ характеръ за околорѣстната украса на столицата и съ огледъ къмъ вътрешния и международния туризъмъ. „Витоша“ надхвърля рамкитѣ на спора между общата негова защита и интереситѣ на околорѣстнитѣ селски общини и става въпросъ общонароденъ, въпросъ за околорѣстната обща украса на столицата на Българската държава.

Защото, поради особеното си привилегировано природно естество, Витоша въ непосредно съседство съ столицата, представя единственъ обширенъ закрѣгленъ планински масивъ, отъ

който въ течение само на половинъ вѣкъ ще може да се благоустрои и издигне най-красивия и интересенъ планински величественъ паркъ, както за столицата, тъй и за страната, и при това паркъ, който поколѣнията съ гордостъ ще посочватъ на иностранный туристи и любители на природата.

При наличността на такава важна природна ценностъ за страната изобщо и за собствената ѝ украса, столицата ще трѣбва единъ день да се справи съ околорѣстнитѣ поселища на Витоша по сѣщия начинъ, както тя се справи съ поселищата по горното течение на Искрове-тъ, спрямо използването на рилската вода. Околорѣстнитѣ поселища на Витоша откъмъ столицата ще трѣбва да се разглеждатъ като нейни предградия и следователно да сподѣлятъ грижитѣ, радоститѣ и участъта ѝ въ всѣко отношение. Тѣ ще трѣбва да изоставятъ чистото земледѣлие и да превърнатъ меритѣ си само въ пасища, ливади и градини, като станатъ доставчици само на мѣко, масло, сирене, зеленчуци и отчасти добитѣкъ, каквито сѣ въ сѣщностъ. Зърнени храни и брашно ще имъ доставя столицата.

Само при горнитѣ условия, отъ една страна, и като се прокаратъ по възможностъ часъ по-скоро отдѣлна наредба-законъ за защита на родната природа*) народниятъ паркъ „Витоша“ съ течение на времето ще бѣде превърнатъ въ сѣседенъ до столицата дивно красивъ планински паркъ, който ще бѣде наистина гордостъ за столицата и страната.

* И приготвения вече правилникъ за уредбата и поддържането му, отъ друга.

Изъ алпийскитѣ съюзи въ чужбина.

Швейцарскитѣ алпийски клубъ. — Съгласно последния отчетъ предъ сѣстояния се на 17 ноемврий въ Бернъ 47 редовенъ конгресъ, клубътъ има 31.223 членове, младежката организация — 2854. За постройка на хижа презъ годината сѣ дадени 1.125.000 лева, изплатени отъ клубната осигурителна каса за 22 смъртни и 17 инвалидни случаи 4.150.000 лева. Бюджетътъ за новата година възлиза на 12.571.250 лева приходъ и толкова разходъ. Общиятъ брой на клубнитѣ хижи възлиза на 77.

БОРБАТА ВЪ ХИМАЛАИТѢ

Експедицията до Маунтъ-Еверестъ. Съгласно последнитѣ съобщения отъ Англия, въ експедицията до Маунтъ-Еверестъ, която англичанитѣ уреждатъ презъ настоящата година и която въ срѣдата на месецъ февруарий напуска Англия на пътъ за Индия, взематъ участие: Рътледжъ (водачъ), Шиптонъ, Смитъ, Харисъ, Кемпсонъ, Оливъръ, Унграмъ, Гавинъ, Уорренъ, Хъмпрей (двамата последни лѣкари) Морисъ и Уиндхъмъ. Както се вижда, експедицията е съставена отъ най-добритѣ английски алпинисти. Особено имената на първитѣ трима сѣ много добре известни съ нѣколкократнитѣ имъ опити до сега въ Хималаитѣ. Смитъ има въобще най-високия изкаченъ връхъ на земята (Каметъ, 7765). Експедицията ще опита — както винаги — да изкачи Маунтъ Еверестъ.

Френската експедиция въ Хималаитѣ. Първата френска експедиция до Хималаитѣ ще има за обектъ масива Каракорумъ. Тя напуска Франция въ началото на м. мартъ и се състои отъ следнитѣ френски алпинисти: Анри де Сегонъ (водачъ), Пиеръ Алленъ, Д-ръ Жанъ Арло, Жанъ Карлъ, Жанъ Шариньонъ, Арманъ Шарлетъ, Полъ Гайе-Танкредъ, М. Игакъ, Жанъ Лайнингеръ и Луй Нелтнеръ. Списанието „Ла Монтанъ“ е открило подписка за подпомагането на експедицията.

Германската хималайска експедиция на Нанга Парбатъ, която щѣше да бѣде предприета подъ водачеството на Паулъ Бауеръ, е отложена за идущата година, поради обстоятелството, че мѣстното население не е въ състояние въ едно лѣто да снабди три експедиции съ достатъченъ носачески корпусъ.

ИЗЪ НАШИТѢ ПЛАНИНИ

Измѣстване Мальовишката пѣтека.

Пернишкиятъ клонъ „Голо бърдо“, съобщава за знание и следване отъ всички туристи, че пѣтеката за заслона Мальовица въ долината е измѣстена по дѣсния брѣгъ на мальовишката рѣка, (отъ моста нататѣкъ).

Всички посетители на планината, отиващи къмъ заслона, се умоляватъ да не се движатъ по старата пѣтека, тъй като се е оказало, че около нея има гнѣзда на глухари, които отъ минаването на хора могатъ да бѣдатъ обезспокоени и пропждени.

На 5. XII. м. г. Негово Величество Царьтъ е посетилъ заслона, придруженъ отъ князь Кирилъ, и е останалъ извънредно доволенъ отъ заслона и уредбата му, като е беседвалъ съ пазача „Заяка“ и единъ случайно намиращъ се тамъ селянинъ повече отъ четири часа.

КНИЖНИНА

„Хрватски Планинар“ — органъ на Хърватското планинарско д-во въ Загребъ, год. 32, кн. 1, януарий, 1936. Изъ съдържанието: Д-ръ Кушанъ — Смисль и цель на съвременното планинарство; Проф. М. Ковачевичъ — Области и време; Кап. Пани — Оренъ; Д-ръ Янековичъ — Томиславовия домъ.

„Планински вестникъ“ — Органъ на Словенското планинско дружество въ Любляна, год. 36, кн. 1, януарий 1936. Изъ съдържанието: Алоисъ Градникъ — Утринна молитва на скиора (стихотв.); П. Кунавъръ — Двадесет и петъ годишнината на скитъ въ Словенско; Я. Млакаръ — Спомени; Вестеръ — Излетъ до Голо Плешевича; Вести и книжнина.

„Часопись туристу“ — органъ на чехскитъ туристи, год. 47, кн. 10, декемврий 1935. Изъ съдържанието: К. Рудолфъ — Браниско; Инж. Восика — Ски-терени въ Татритъ; Р. Турекъ — Праховскитъ скали; Ванда Бажантова — Пътуване по Здарскитъ планини; Изъ славянската туристика (дадено е, между другото, сведения за освещаването на новата хижа Заврачица).

„Деръ Бергшайгеръ“ — списание на Германо-Австрийското алпийско дружество, година 5, кн. 4, януарий 1936. Изъ съдържанието: Единъ лесенъ пътъ върху Цвюлферъ — М. Крютнеръ; Дяволеца (една планинска симфония) — Г. Пойчекъ; Върхътъ на сто спускания — В. Грьослъ; Гранцитъ на удоволствието — В. Тотзонсъ; Въ Питцалъ — Р. Ханнихъ; Въ буря и облаци надъ валискитъ върхове — Х. Петерка; Изъ западнитъ щаерски Алпи — Р. Фринтчъ.

Годишникъ на Германо-Австрийския Алпийски Съюзъ, год. 1935, томъ 66. Изъ съдържанието: Фр. Бехтолдъ — Нанга Парбатъ, нѣмската хималайска експедиция 1934 г.; Д-ръ Фр. Луче — Изъ американскитъ скалисти планини; К. Бюншъ — Групата Лигфайтъ въ севернитъ Лехталски Алпи; Д-ръ О. Щолцъ — История на Карвенделъ; Д-ръ Л. Гамсъ — Флората въ Гросглокнеровата областъ;; Д-ръ Фр. Кордонъ — Легенди отъ Каринтия.

Фр. Ниберлъ, Д-ръ Ег. Хофманъ, Валт. Флайтъ, Д-ръ Ханаузекъ, Фр. Вагнеръ, инж. Грибински, Фр. Малхеръ, Д-ръ фонъ Клебелсбергъ и К. Петерка, даватъ описания на излети въ Карвенделъ, Бернина, Обтцгалъ, Ризерфернеръ, Оберщаермаркъ, Адамело и Юженъ Тиролъ. Приложения: една снимка въ меденъ печатъ, 72 на художествена хартия и 41 въ текста. Две карти: на Карвендела и на Нанга Парбатъ.

„Известия на Германо-Австрийския Алпийския Съюзъ“, год. 1936, януарий, бр. 1. Изъ съдържанието: Д-ръ Харстеръ — Зимнитъ олимпийски игри 1936; Природна защита въ областта на Глокнера; Алпийската поезия въ нова свѣтлина — д-ръ Финстервалдеръ; Планински пътувания въ Цаментъ Кайзеръ — Р. Андерлъ; Съюзенъ животъ; Книжнина.

„Обстерайхише Алпенцйтунгъ“ — органъ на Австрийския Алпийски клубъ, година 1936, януарий, свитѣкъ 1165. Изъ съдържанието: Руд. Петерсъ — Борбата за северната стена на Грандъ Жорасъ; Л. Шпанрафъ — Дюхтау, 5198 м. (Кавказъ); Въ паметъ на д-ръ Вили Велценбахъ; Излетни известия; книжнина.

„Дойче Алпенцйтунгъ“, — най-художественото алпийско списание, год. 31, кн. 1, януарий, 1936 г. Изъ съдържанието: Домашни планини — В. Тотзонсъ; Свѣтовни проблеми на планинарството — Ф. Шмитъ; Долната северна стена на Шюселкара — Ал. Ербстъ; Климатъ и почвени форми — Р. Карглъ; отъ 1 януарий т. г. списанието става органъ и на нѣмската планинска служба (Мюнхенъ).

„Ла Монтанъ“ — списание на Френския алпийски клубъ, 62 година, № 275, януарий 1936. Изъ съдържанието: Първото изкачване северната стена на Егюи де Дрю — П. Алленъ; Егюи Вертъ отъ билото на Грандъ Монтенъ — Ж. Карлъ; Валлоаръ — Ф. Шентъ-Кареръ. Библиография.

„Ревиста Менсила делъ Клубъ Алпино Италиано“ — органъ на Италианския алпийски клубъ, декемврий, кн. 12, год. 54. Между много добре илюстриранитъ статии, заслужаватъ отбелѣзване: Джордано Бруно — Между тритъ върха на Лаваредо; Д-ръ М. Ривере — въ групата на Гранъ-Жорасъ; Франческо Бриоли — Пѣсни за планината; Д-ръ Енрико Венети — Малко познати цели и Извъневропейски прегледъ.

„Географски вестникъ“ — бюлетинъ на географското дружество въ Любляна, год. XI, св. 14, 1—4. Съдържание: Ферд. Зайдлъ — Фьонътъ на динарскитъ планини; Д-ръ Б. Милевичъ — Планинитъ Синяевина, Визиторъ и Целетинъ; Д-ръ Оскаръ Режа — Голѣмитъ амплитуди на въздушната температура въ Дравската бановина; Д-ръ В. Бохинецъ — Къмъ морфологията и глациологията на околноститъ на Ратече; Д-ръ Св. Йелешичъ — Тераситъ на Горна Крайна; Д-ръ Ив. Раковецъ — Приносъ къмъ геологията на Люблянското поле. Редакторъ: Д-ръ Антонъ Мешикъ.

Фото Фишеръ - София

Ул. Търговска 15 (срещу банята)

Дава най-добри резултати при изработка на любителски снимки.

Апарати Цайсъ и други на низки цени.

Филми и материали най-високо качество.

Запомнете

Фото Фишеръ - София

Ул. Търговска 15 (срещу банята)

Янко Д. Бакърджиевъ

О. О. Д-во

София, Лече № 4, Телеф. 798

Голфове, винтякета, раници, обувки, чорапи, алуминиеви прибори и всичко необходимо за туристи, скиори и спортисти.

На г. г. чиновниците на изплащане

НЕОБХОДИМО ОБЯСНЕНИЕ

По поводъ искането на Българския олимпийски комитетъ, да се отпусне безплатно една стая въ хижа „Алеко“ за олимпийския ски-тимъ и появилитъ се съобщения въ в. „Спортъ“ и др., настоятелството на „Алеко“ счита за свой дългъ да обясни, че тия съобщения и преценки сж първи по рода си нападки срещу едно туристическо дружество, което въ продължение на 35 години е творило и продължава да твори култура въ планинитъ.

Туристическитъ организации не сж спортни, но не сж и противъ спорта. Не трѣбва да се забравя, обаче, че хижитъ иматъ специално предназначение: да даватъ подслонъ на туриститъ при излети въ планината. Клонътъ „Алеко“ на Б. Т. С. не разполага съ праздна хижа, която да дава за почивна станция презъ лѣтото, както имаше искания, или презъ зимата, за една или друга целъ. За режима на туристическитъ хижи сжествува одобренъ отъ конгреса на Б. Т. С. правилникъ, който се спазва най-строго.

Софийскитъ клонъ „Алеко“, като най-мощна туристическа организация, въ която сж организирани 1000 софийски туристи, всѣкога е подпомагалъ различ-

ни инициативи въ полето на туризма и скиорството. Презъ последнитъ петъ години сж подпомогнати съ заеми и значителни помощи строежитъ на хижитъ „Мусала“, „Белмекенъ“, „Еделвайсъ“ и хижата-наблюдателница на Черни връхъ; дадени сж и дарения на други хижи. Всички суми, които се събиратъ, отиватъ за културната работа въ планината: хижестроителство, маркировка, залесяване и пр. Това се подчерта на нѣколко пѣти въ печата и отъ нетуристи. Нито единъ левъ за разходи, пѣтни и дневни, банкети, командировки и пр. Дори членоветъ на настоятелството и контролната комисиия си заплащатъ ношувкитъ и денувкитъ въ хижа „Алеко“. Приходитъ отъ хижата отиватъ за нейното стопанисване и поддържане. Само за заплати на домакина и прислужницитъ се разходватъ месечно по 5.000 лева, за вжглища презъ зимния сезонъ — 25.000 лв., за освѣтление — 15.000 лв. и пр. Строежитъ, както е известно, се извършватъ съ приходи отъ членски вноски, дарения, томболи и др.

Презъ миналата година настоятелството на „Алеко“ даде на Б. О. К. една стая за използване отъ олимпийския скиорски тимъ, безъ да се заплати съответната сума. Миналата година, обаче,

дружеството нѣмаше такива огромни задължения, които презъ настоящата година възлизатъ на повече отъ 300,000 лв., поради голѣмото разширение на хижата презъ есенъта на 1935 г. За тия задължения сѣ подписани полица отъ членотѣ на дружественото настоятелство, които рискуватъ да имъ бѣждатъ продадени къшитѣ, ако не се намѣрятъ съответни приходи. Въпрѣки това, Настоятелството разреши на олимпийския скиорски тимъ да се ползува отъ една стая презъ течение на единъ месецъ, срещу привилегиитѣ, съ които се ползуватъ дружественитѣ членове — 50% намаление. Ангажиране на стая въ хижитѣ е въ противоречие съ туристическитѣ принципи. Да дойдатъ туристи и да намѣрятъ стая ангажирана отъ спортисти, скиори и други, а тѣ да нѣма кѣде да се подслонятъ, това е въ разрѣзъ съ основнитѣ положения на туристическитѣ правилници. Общиятъ правилникъ на

Б. Т. С. за хижитѣ не дава такава привилегия дори и на ония лица, които сѣ членове на Съюза — предварително ангажиране на мѣста за продължително време не се допуска. Б. О. К. знаеше отъ миналата година това обстоятелство и трѣбва да отправи своевременно искане предъ конгреса на Б. Т. С.

Отказътъ на „Алеко“ нѣма да погрѣчи, щото България да не бѣде представена въ олимпийскитѣ игри въ Берлинъ. Но и безъ това, България нѣма да участвува въ скокъ отъ шанца и други зимни спортове.

Както въ миналото, така и сега, „Алеко“ работи задружно и въ съгласие съ скиорскитѣ организации. Това, което се писа въ в. „Спортъ“, е отъ хора, които сѣ неприязнено настроени къмъ туризма. Горнитѣ обяснения Настоятелството на „Алеко“ дава за обществото, което всѣкога е подкрепяло съ най-голѣма симпатия туристическото дѣло.

СП. БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Година XXVIII

Годишно 10 книжки. * Всѣка книжка 40 страници богато илюстриранъ текстъ, цвѣтно художествено приложение и корици. * Единственото българско списание за художествени описания и илюстрации на българскитѣ планини. * Сведения за всички събития въ свѣтовнитѣ планини. * Прегледъ на цѣлата алпийска литература. * Идеология и техника на планинарството.

Станете абонатъ на списанието!

Запишете познатитѣ си за списанието!

Препоръчайте го на всички приятели!

Годишенъ абонаментъ за нечленове 100 лева. * Редовнитѣ членове на Съюза го получаватъ безплатно.

Всички поръчки, суми и материали да се изпращатъ на адресъ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ, Царица Йоана, 28, София

СТАРИ ИЗДАНИЯ на Централното настоя-
ителство на Съюза
които се доставят въ ограниченъ срокъ на намалени цени

Туризмътъ въ България

(Сборникъ статии по българския туризмъ по
случай 25-годишнината на Съюза) само лева 10

Стари годишници

на списанието „БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ“ цѣли запа-
зени течения само по лева 5

Пжтеводителъ на Пиринъ

Най-добриятъ нашъ планински пжтеводи-
тель само лева 15

Водачъ на туриста

Първо издание, 1930 само лева 2

Водачъ на туриста

Второ издание, 1932. И дветъ издания не сж за-
губили още своята стойностъ само лева 3

Хигиена на туриста

отъ проф. П. Стояновъ. само лева 2

Хоръ на туриста

ноти и текстъ, ново издание, необходимо за всѣ-
ки хоръ само лева 2

Богатъ изборъ на винаги
прѣсни ФОТО МАТЕРИА-
ЛИ отъ прочути производ-
ства ще намѣрите само въ

**ФОТО склада
БЪЛГАРСКИ ЛЮМИЕРЪ
НА ДЮЛГЕРОВЪ И ПЕНХАСЪ**

Телеф. 5196

София, пл. Александъръ 4

Изработватъ се всѣкакви
любителски проявления и
копирания отъ майсторъ
фотографъ задоволя-
ващъ всички вкусове.

Обуща съ специални пирони.

Раници голѣмъ изборъ
нови модели

Пера за туристически шапки и
всички други тур. артикули

Марко Костурковъ

Бул. Дондуковъ 20 — София. Тел. 983